Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

# СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗАКОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 8 июнь, 1974 шу. • № 69 (5360). • Мах 2 кеп.

### РСФСР-е БАХАЧА ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

### СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Итт а кхы дуккагIа а бераш даьчен хьалкхедаьчен ноапошта «Нана-турпал» яха сийлахьа цIи лойла «Нана-турпал» яха ордени СССР Лаккхехьарча Совета Президиума грамотен а луш:

**НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ГIОЛЛА**

**Гандалоева** Алсбика Хьавайна — цIен нанна, Малгобекски районера СоагIапче.

**Джакарова** Сосрата — «Озерный» совхоза болхлочоа, Надтеречни район.

**Евлоева** ХьакIаьша Райхьанта — цIен нанна, Малгобекски районера Йоккха Ачалкхе.

**Кудузова** Нурана — цIен нанна, город Грозный.

**Магомадова** Язара — «Советская Россия» яхача совхоза болхлочоа, Наурски район.

**Солтаева** Зубишана — цIен нанна, юрт Шаьла, Шалински район.

**Талхиева** Тамарена — Орджоникидзе цIерагIча колхоза колхозхочоа, Веденски район.

**Хациева** Махьмада Лейлайна — «Восход» яхача колхоза колхозхочоа, Сунженски район.

**Хашиева** Чоалдара Цаэша — цIен нанна, город МагIалбик.

**Хусаинова** Сацита — цIен нанна, город МагIалбик.

**Чергизова** Махьмада Маржана — цIен нанна, Малгобекски районера Йоккха Ачалкхе.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1974 ш. 31 май.

---

Хетаргахьа, атта саг коравоагIаргвац Iалам боча доацаш а цун хозалах цец ца воалаш а. ГIорваьннача советски писатела К. Паустовске аьнна: «Дикадар, хозадар кхетаде Iаламо Iомаду вай. Iалам ца дезачоа шиш Даьхе дукхалеза йиш яц...».

Советски Iаьдала хьалхарча шерашка В. И. Ленина инициативагIа тIайннар берригача къахьегамхой юкъарча доалахьенах — Iалама ганзех бизза пайда эцарах дола документаш.

Цу хана денз вай мехка дуккха балхаш даьд хьу, лаьтта, хий, оакхарий лорадара а уж махулла дебадара а. Цу гIулакха къаьстта теркам тIабахийтаб КПСС съезда решенешка.

Iалама ганзаш ебаяра, гонахьара среда тоаяра укх тIеххьарча шерашка лоархIаме соцамаш тIайнцад КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советои.

Iалаьмате хоза а дIаьхий а да вай республика Iалам.

# ЛОРАДЕ IАЛАМ

Дуккхача поэташа шоай стихашка хестадаьд из, хIаьта гIорваьннача французски писатела Ромен Роллана «Нохч-ГIалгIайче Къилбаседа Кавказа жемчужина я», аьнад.

Вай мехка а Нохч-ГIалгIайчене а укх тIеххьарча шерашка дукха чакхдаьхад керттера ганз — лаьтта — михеи хиней эрозех лорадара, хий дехкача лаьтташ тIа тух тIа ца далийтара, ядохимикаташца, промышленни хишца, кхыча бIехача хIамашца лаьттана зе ца дайтара, колхозний, совхозний лаьтташ бахача нахага бокъо а йоацаш дIа ца лувцийтара. Цу гIулакха къаьстта теркам гIабахийтаб КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленум хинначул тIехьагIа. Масала, укх тIеххьарча, хана алхха Урус-Мартановски районе цхьаккха бокъо а йоацаш лаьтташ дIалийцача 20 сага дош халкъа суде дийцад. Цу тайпара моттиг нийсъеннай Шалински Назрановски районашка, кхычахьа а.

Лаьттан кхоаччара йиша я оал хиз. Цудухьа керттерча декхарех да из цIена хилийтар. гIулакх доацаш доа ца дар. Грозненцаш гIадбахаб Шолж цIенагIа хилларах. цу тIара, хьалгIетташ хинна хьаж дIаяларах. Из де вIаштIехьдаьннад Iалаьмате дукха рузкъа дIа а дахийта хий механически а биологически а цIенду чоалхане гIирсаш хьалдарах, уж бокъонца хьалдаь даьлча кхы а цIенагIа хургда Шолж а Грознера фо а. Цхьабакъда, цу хьакъехьа хIанзчул тIехьагIа де дезаш Iалаьмате дукха балхаш да. Масала, Примыканерча промывочно-пропарочни станце чIоагIа бIехду хий а фо а.

Вай Даьхе — хьун держава я. Вай мехка ахаел дуккагIа долча лаьттан тIа хьу я. Хьун воккха доттагI хиннав В. И. Ленин, цо цкъа санна дуккхаза а яьхад хьу лорае еза, цох кхетамца пайда ийбе беза. 1918 шера «Хьунех долча керттерча закона» кулг яздаьд В. И. Ленина. Цу тIа белгалдаьккхад, хьу промышленноста эшаш хинна ца Iеш, лаьтта эрозех лорадара, климат кIаьддара. сага унахцIено лораяра а боккхача лоархIаме хилар.

Вай республикера Старосунженски хьу, Терека тIара Парубач яха урочище, лоаман хьунаш эксплуатаци ярга а лорайрга а диллача цхьоалагIчеи шоллагIчеи категорех лоархIаш я. Вай лоамашка я йиъ заказник: Веденски, Советски, Урус-Мартановски, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен комплексни яр. Цига хьу саго теда йиш йоацаш законо лораеш я. ХIара шера вай хьунашкара 1500—1700 тонн сом гулбу. Геттара а еза лоархIаш музыкальни инструменташ, дика мебель хьаю вай хьух. Советски Союза 40 гарггача городе дIакхухьийт из. Цудухьа законо иштта чIоагIа лораю из.

Хьун вайцига лерттIа доал ду аьа йиш яц хIанз а. Из теда йиш йолчул дукхагIа тед, хенаш аратеккхадеш хьаьтIатеда йиш йоацаш лата кагий гаьнаш йохаю, хьу геда езачара а ца тедаш араяккха аттагIа йолчара тед. ХIара шера алхха Грозне гIолла Iалам лорадеча общественни инспектораша огтаду бIаьнел совгIа протокол. Масала, Грозненски форда йисте дIадегIа хинна боча бIараш бахача наьха дохьана хIалакдир, цу тайпара моттигаш кIезига яц Старопромысловски районе а кхычахьа а. Из хул къахьегамхой депутатий районнин городской Советий исполкомий административни комиссеша, хьун боахама органаша законо шоашта еннача бокъонех пайда ца оцарах харцахь хьу тедараш, дIаегIа гаьнаши кIотарргаши йохаераш, хьуна зе деш дола кхыдола гIулакхаш леладераш боагIча бесса бехктокхаме ца оарах.

Iалаьмате йIаьхий я республика фауна. Вайцига да 700 тайпара оалхазараш, 300 тайпара млекопитающи.

Iалами Iалама ресурсаши лораяра йолча Дунен халкъашта юкъерча Союза решенегIа хIара мехка учет лелаю наггахьа мара ниис ца лучеи дIадоалаш латтачеи оакхарий, оалхазарий. Уж дIаязду «ЦIеча книжка» тIа. Вай мехка цу тIа дIаяздаь 29 тайпа оакхарийи оалхазараши да.

Нохч-ГIалгIайчене а да законо чIоагIа лорадеш дола оакхарий. Эггара хьалха уж да зубраш, саьрч, косуляш, иорзаш, кхыдараш а.

Бокъонца Iалам дезача чарахье топ тохаргъяц шийна гIалдисача оалхазара е аькха, фуннагIа йийна цхьа хIама ца хилча цIа ца вар духьа. Топа лак озалехь цо уйла ергъя: «Фуйхьогl со е гIертар».

Иштта бац берригаш а. Аькхе ухараштa юкъе кIезига бац браконьераш. Царна «дицлу» закон, бала кхачац хIаман. ХIаьта цох кIезига зе а далац. Масала, соахка республика паччахьалкхен инспекце болхлоша аькхе ахара бокъонаш лелхаярах пхи эзар сом совгIа штраф техар, закон телхадаь нхо бIаь совгIа моттиг гучаьнккхар. ХIаьта мел йиса хургъя уж гуча ца йоаккхалуш?!

Вай республике вахача хIара сагага бала кхача безаш гIулакх да Iалам лораделга. ХIара саг бера хана денз Iомаве веза хьуна, хина, лаьттан сийде а оакхараштa, оалхазараштa шийна могаш дола новкъостал де а. ХIана аьлча, «дикадар, хозадар кхетаде Iаламо Iомаду вай».

## «КОСМОС-658»—СИГАЛА

1974 шера 6 июне Советски Союзе сигалъяхийтай «Космос-658» яха аргIанара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьй космически арс дIахо тахка лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

ТIаоттаьча аппаратуро болх боаррамагIа бу. Iочуухача информацена обработка еш я координационно-вычислительни центр.

## РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА ТОЛАМ

СССР Лаккхехьарча Совета хоржамаш хулача дениа накъа а болхаш республика промышленни предприятей къахьегамхоша продукцена реализаци яра пхе бетта план 100,7 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 3,8 миллион сома маьха промышленни продукци.

Пхе бетта план кхоачашъяьй промысловикаша, мехкдаьттахимикаша, машинашъяраша, энергетикаша, кхачани халкъа боахама кхыча доакъойи болхлоша.

Паччахьалкхен планал совгIа Даьхенна дIаденнад 6 эзар тонн мехкдаьтта, 72 миллион кубически метр газ, 37 эзар тонн бензин, 349 тонн полиэтилен, миллион сома маьха халкъа эша товараш.

ДIабахача пхе бетта башхадика толамаш даьхад Грозненски химически комбината, «Пищемаш», «Электроприбор» медицински инструментий заводий, Карабулакски химически реагенташ арахецача завода, «Электроинструмент» завода, кхыча предприятей коллективаша.

Заводий, фабриккий болхлоша, мехкдаьттахоша дерригa шоай низаш оарцагIдаьхад ах шера план хана̀л хьалха кхоачашъяра.

## ХИЙ — КХАШКА

Вай республика боахамий кхашка яьча анализо хьахьокх лаьттанцара тIоадал критически боарамга кхаьчалга. ДукхагIдолча даькъе вегетационни хий ца дилла кхаш да уж. Къаьстта кIезига тIоадал я гурахьа культураш дIайийнача. ХIаьта а республика колхозашкеи, совхозашкеи хьалхара вегетационни хий ца дуллаш 10 эзар гектар йисай. Царех да 3,4 эзар гектара тIа хий ца дилла Шелковской района, 1,7 эзар гектара тIа хий ца дилла Грозненски района боахамаш. Цу боахамашкарча лаьттанцара тIоадал кхай влагоемкостах 41—70 процент мара яц.

ДIайийнача культураштa хий дуллалга дика вIаштIехьдаьккхад Наурски районе. Цу района боахамашка шозлагIа хий дилла чакхбала гарга ба. Вегетационни хий диллара календарни план 99 процент кхоачашъяьй цу боахамаша.

Вегетационни хий дуллилга ледара лел Урус-Мартановски, Сунженски, Грозненски районашка. Цига бизза болх байтац догIан хьисапе хий деттача техникага. Масала, мая кхоалагIча декаде Грозненски районе болх ца беш лаьттай догIан хьисапе хий детта 78 агрегат, Сунженски районе — 62, Урус-Мартановски районе йолаш йолча 22-ех 7 лаьттай.

Цу районий боахамашка 30—40 процент хий кхашта юхxе гIолла тIехдувл.

Лаьттанца тIоадал кIезига йолга ховш ба цу боахамий кулгалхой. Цудухьа цар дерригa низаш оарцагIдаха деза юрта боахама культурай хьувкъам лоха хургбоацаш хий диллара.

**РЕСПУБЛИКА БОАХАМАШКА ВЕГЕТАЦИОННИ ХИЙ ДИЛЛАРА СВОДКА**

| Районаш | Хьалхара вегетационни хий диллара календарни план (га) | План кхоачашъяр (проценташца) |
|---|---|---|
| Ачхой-Мартановски | 3546 | 50 |
| Грозненски | 13355 | 57 |
| Гудермесски | 11932 | 57 |
| Малгобекски | 2209 | 66 |
| Назрановски | 846 | — |
| Наурски | 8068 | 99 |
| Надтеречни | 10042 | 72 |
| Сунженски | 12410 | 35 |
| Шалински | 4514 | 89 |
| Урус-Мартановски | 3102 | 31 |
| Шелковской | 19560 | 64 |
| г. Грозный | 2551 | 84 |
| Ерригача республике гIолла | 92136 | 1 |

# ХАЛКЪО БЕЛГАЛЪЯЬККХАР

*Депутаталла кандидатех дола дувцараш*

Хозача моттиге улл Наьсарера йоккха йоаца Долакх-Юрт. ТIера Iочухьажача голаш етташ хьидда дода сийрда ГIалме.

Революционни алан шерашка шоай даьш тIемаца гайта кхьнахчал тахан маьршача къахьегаме толамаш дахарца гучадувлийт долакхюртхоша. Хьинарга диллача къаьстта белгала ба укхазара кхалнах. Куснева Зайдата цIи ца хозаш нагахьа саг вийслургвац вай республике. 1960-ча шерашка цо кхеяь хьажкIаш духьалъувт из, цIи хезача. ХIара гектара тIа бIаьннел тIех центнер кхейора цо уж.

Цул тIехьагIа республике цIи дIахезар укхазарча доярка Тимурзиева Розай, СССР Лаккхехьарча Совета депутата. Кастта СССР Лаккхехьарча Совета аргIанара хоржамаш хул. Шийна цхьан ферме болх беш йолча Даурбекова Зинайга из сий дола эстафета дIаяла кийчлуш я тахан Роза.

Сендухь даьл Зинай села чIоагIа сий? Цхьа болх хьа а лаьца халонех ца къехкаш дIаводача сага никъ даькъала хул.

— Мишта хийтар хьона хье СССР-а Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаяь аьнна хьахезача? — хьаттар оаха Зинайга.

— Цкъалета, дика хийтар сайх села наьха тешам болар, шозлагIа-дале, кIеззига кхераме а хийтар. Атта декхар дац сона халкъо, Даьхено хьалхашка оттаде лерхIар. Сай новкъоста Тимурзиева Розас из болх барца хов сона из.

Довкъашка, аьлешка гIолла го баьха йIоахъенна тха машина ГIайрбика юртарча бер чухьулалуш латт кIай моркхаш. Сецар. Укхаза ба хIанз тха боахам, — аьлар Зинас.

Шоай юртара яр миссел ферма йиллай цар цу бер чу а. Шеча кирпишках етта шиферца кхаьла базаш, хьайбаш лелaдераш чубаха цIенош урагIдахад укхаза. Хий, электрически сердал, салаIа моттиг я тахан аргIенашка.

Уж хьалха хинна бунаш укхаза бIарга ца гу дукха хьа я.

Чкъордий ашараша хьалийзай Зинай берче. Дехьен сехьеи лаьтта гIолла текха а текхаш сийрда хьежача маьлхах дIаьсалахьа сийрда хьежача маьлхах дIа... 

Ерригa шоай сутарал оарцагIъяьккха лакхача баьцал доал доахана Iул къора шок етташ. ДегIа тенна, тоаденна да Долакх-Юртара доахан, дукха ха йоацаш мара Iангара даьннадеце а. Ден а бус а доажаду уж укхаза.

Кхыйола доярк хьаяхкка лиа сатец Зинай. КIай ведар бе а елла Iул долтахьа дIаяхар, шамараш дизза хургда цар, аьнна.

Зинай оаз хоззаше а цхьан метте дIаотт цо бетташ бола етт. Иштта Iемад пуьца доахан. Саббаре ладувгIаш да къаьна, итт шера цо деттаи хьадоагIараш. Укх шера цо хьанйца юххьанца бахка пхи етт мара бац цунга ладувгIара тIера боацаш. ХIаьта Зина царца а «тоаш» йоагIа.

ХIара Iаттагара хIама ца эшшаш йизза ведар шура яьккхар Зинас.

Къегаш я доаркай флягаш, ведараш, кхыйола пхьегIаш. ХIара доярка ший къаьсттъаьстта я уж. Балха моттиг цIена, лостам болаш лелаяра а ях яржай доаркашта юкъе. Зина ший махулла из гIулакх а кхычарел тIех леладе гIерт.

Каст-каста хулача йоачаша тоаяьй баьца аренаш. Боарам боацаш гIадъяхай Зина. АргIенашка доахан хьадоаладалехьа яьхачул хIама ца эшаш шозза дукхагIа шура йоаккх цо шe леладеча доахангара.

— Нагахьа санна иштта яр хьаIойя айса хIара Iаттагара йоаккхаргъя аьнача йиъ эзарнел тIехъэккхаргъя со хийцца, — йоах Зинас.

Ший дош цо кхоачашдергхиларах шекволаш цхьаккха вац. Ер кхоалагIа шу да цо районе хьалхара моттиг дIа ца хеца. Укх шера а ший ка яларах тешаш я из. КПСС ЦК берригача харжархошка, СССР гражданашка даь Кхайкарал дег тIара хьатIанийцад цо. Шийтта-кхойтта килограммага дIакхоач хIанз Зинас хIара Iаттагара йоаккха шура. Лакха да кхыча доаркай хьокхамаш а. Цудухьа хIара бетта планал совгIа паччахьалкхенна дукха шура дIалу фермо.

— Мишта вIаштIехьдоал шун а, хьа хьай а иштта дика хьокхамаш даха? — хетт оаха Зинайга.

ХIаман хьисап деш, зем беш, йолча Зинайна дика хов цу гIулакха къайленаш.

— Сона хезад вай района цхьайолча моттигашка аргIе дита доахан хIанз а дийнахьа шозза мара деттац, аьнна. — Сона нийса хетац из. Баьцага доалладе а каст-кастагIа детта деза доахан. Оаха тхоаш аргIе хьадаьхкача хьалхарча деношке дена дIадоаладир из гIулакх. Цу тIа, дукхьал денбус доажадарах литан оаха хьайбаш. Юкъ-юкъе комбикорм лу, хIаьта дукха ха я оаха баьццара конвейер йолаяь а. Аьрда рапс яха буц тел оаха хьайбашта.

Шортта да Зинай а цун новкъостий балхах дувца.

Зинай балха говзал лакхъялара, цун ший болх безабаийтара хьокхан беннар я цун нана къаьна доярка Шарипат. Дицлац Зинайна цо ше зIамига йиIиг йолаш ферме кхийла, къахьега Iомаяь. Коммунистка Шарипат ше а я хьинар долаш, атта сискал яа ца Iемарех.

Наьна хьехар хьаэц йоIо, доярка профессе сий лакха лоаттаде гIерт.

— Кастта кхы а кхувргба тха цIагIа керда доаркаш, гой хьона, — яхаш бегаш беш ший хоза йиIигаш хьахьокх Шарипата. Кхоъ я уж цун. ЙиIигаш а, хIаьта Зинай кIаьнк а Шарипата наьна тешамеча кулгашка дус.

Миччахьа болх бой а тахавара советски саг дийша, лакха кхетам болаш хила веза. Из дош дицлац Зинайна. Доаркалла болх бе йодаш юкъагIдиса ший дешар юха дIадоладаьд цо. Укх шера иттлагIча классе дIачуйоал из. Шоай юрта сайрийнарча школе ягIа из деша.

Фермах къастар духьа деший-теш Зинас, яхаш шекбувл совхозера цхьабараш. Из хетадала мегаш да. ХIана аьлча уж санна масалаш укх тIеххьарча хана каст-каста нийслу. Сага дага дацар «Назрановский» совхозера Зина мо районе цIи хеза йола къона доярка Оздоева Люба летчикий училище деша гIоргъя, аьнна. Иштта айенна уйлаш йолаш, миччахьа болх бой а вахарца гIа баха гIерташ ба таханара наьсарера кхалнах.

ХIаьта фермах къастар духьа дешац Зинас. Цунца ший вахар кхы а чIоагIагIа дувзар духьа деш. Итт класс яьккхачул тIехьагIа заочно юртбоахама техникуме зоотехникалла деша яха дага я из.

Иштта ший профессех тешам бенна, цох яшаш, цун сий лакха лоаттадеш хьайоагIа из. Балхаца, къахьегамца наьха тешам боларца даьннад тахан цун сий.

**М. КАРАЕВ.**

СУРТА ТIА: доярка Даурбекова Зина.

## МЕХАНИЗАТОРИЙ ЯХЬ

Укх денош ка Грозненски района «Атагинский» совхозе цхьоалагIча отделене кхай тIарча стане чакхъяьлар къоначa механизаторий кхоалагIа районнин слет. ДикагIа оахамдара кхайкаьча конкурсе дакъа лаца баьхкар района нийслагIчеи иттлагIчеи классий дешархой

Яхьашка дика толамаш даьхар Кень-Юртарча юкъерча школа дешархоша. Цар хьалхара моттиг яьккхар, шоллагIа моттиг — Победински юкъерча школа къоначa механизатораша, Iалха-Юртарча юкъерча школа викалашка кхаьчар кхоалагIа моттиг.

ДикагIа къона механизатораш кийчбаьча школашта КПСС райкома сийлен грамоташ елар. Царех я Первомайски, Петропавловски, Победински № 1 йола, Октябрьски, Чечен-Юртара, иштта кхыйола юкъера школаш

Яхьашка котбаьннараштa сийлен грамоташи совгIаташи делар.

**Х. ЖАПАРОВ.**

Соахка дика камаьхал яьлар Шалински района «Автуринский» совхоза механизаторий. Ца дойташ хаинахьа чунийцар гурахьен бIаьстии дийна ялаташ.

Пятилетка дийлагIча къоастамбеча шера хьувкъам чуэцаш кхы а лакхара хьокхамаш даха лерхI совхоза кхаш леладераша.

Ялат чуэца техника кийчъяра тIеххьара балхаш чакхдоахаш ба уж хIанз.

СУРТА ТIА: ремонт яь а ваьнна ший комбайна мелагIа йола агрегаташ чIоагIъеш воал комбайнер Мусаев Махьмад.

**Т. АРЧАКОВА сурт.**

## СОВЕТСКО-АФГАНСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

6 июне Кремле переговораш дIахо хилар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневна, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорнена, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкона а Афганистана Республика паччахьалкхенна керте латтачоа, Премьер-Министра Мухаммед Дауда а юкъе.

Дег тIара безам болаш, доттагIал долаш, дIа-хьа дувцар кхетадеча хьалашка хинна переговораш йолча хана дIахо дийцар политически, экономически, Iилма-технически, кхыча доакъошка оеркате цхьана леладу советско-афгански гIулакхаш дIахо кIоаргдарца дувзаденна дола дешаш. Иштта йийцар шинна а оагIонна хьашт долаш йола дунен халкъашта юкъера актуальни проблемаш а.

(ТАСС).

## США ЯХА ЙОЛА СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ

САН-ФРАНЦИСКО, 6 июнь. (ТАСС спец. корр.). ВIашагIкхийттача Штаташка гIолла дIа-юха ухаш лелача Украински ССР Министрий Совета председатель А. П. Ляшко керте латтача республикай, краяй, областий кулгалдеча болхлой советски делегаце Сан-Франциско ши ди даьккхад. Городе белгалагIа йолча моттигашка хьежар хьаьший, Бэркле университете хилар, городской совете бахар. «Президио» яхача къаьнарча форте шу оттадир советски делегаце сийна. Советски Союзера баьхкача хьаьшашка моаршал хоатташ, Сан-Франциско городской Iаьдалий председатела Т. Меллона белгалъяьккхар укх тIеххьарча шерашка советско-американски гIулакхаш дегIакхувлача хиина йоккха прогресс.

Жоп луча кепара къамаьл даьча А. П. Ляшкос белгаладаьккхар, советско-американски отношенеш кхоххам кIаьдбара, доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара наькъагIа дегIаухаш хилар.

Вай мехкашта юкъерча дикача гIулакхаша новкъостал дергда,' аьлар А. П. Ляшкос, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара, машари кхерамзлеи чIоагIъяра.

**В. ВАШЕДЧЕНКО.**

*ЦIаькха а хьажа торонашка*

## ЛАЬРХIАЧУЛ ДУКХАГIА...

ЧIоагтIа теркам тIабахийта дийшар аз «Сердало» газета тIа кепатеха Барахоева Лемкай письмо. Къаьта белгалдаьккхад цу тIа доаркай болх бехктокхаме а хьинар айдаь бе безам а болга.

Дукха уйла яйтай сога цу письмос: дагадоxийтад дIадаха шераш, балха тIехь хинна кховчамбоацараш, сай бехках дийна гIалаташ.

20 етт ба аз лелаеча группе. Атта дац цу массанена Iувал де. Бакъда, цкъа хьай балхах кхийтача, доярка професси лерттIа караерзайнча вIалла хоа а лап из хало. Доккха новкъостал хул сага ший балха ха цо йоагIача тайпара дIанийсйича. Из ха иштта нийсйича тха а вIаштIехьдоал доахана де деза Iувал де: хан-ханнахьа кхаба, кIалхьарцар хувца, фега доахан арадаха, шамараш цIенде. Бакъда эггара лоархIамегIа дар — шиъ дега йIовхал царна дIаялар да.

Хьайбашта мотт хац оал. Бакъда хьастача, боче цIи яьккхача хов хьайбана. Дукха моттигаш нийслу ше цхьан хIамана «раьза» ца хилча Iатто шура Iо ца луш. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да доаркана хIара Iатта оамалаш йовзар. Сона хетаргахьа цунах тийша а да доярка хьокхамаш лакхдалар. КIезига я аз апрель бетта хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура — 219 килограмм. Доккхал де йиш йолаш яц со цох, хIана аьлча сай бехк хет сона хьайбашта шура лаьгIъяр. Ше хьабеча балхах хьахулар алсамдувлаш ца хилча дог мича Iаб сага. Цудухьа сай хьинар айде лаьрхIад аз укх къоастамбеча шера. Цунна тIахьех со Лемкас а. Май бетта апреле яьккхачул дикка дукхагIа яьккхай аз шура.

ПланагIа хIара кхоабача Iаттагара 1700 килограмм шура яккха езаш я со укх шера, хIаьта аз тIанийца декхар — 2500 килограмм я. Бакъда кхы а дукхагIа шура яккха лерхI аз. Из сайга дулургхиларах дог тийша а я со.

**З. ОЗДОЕВА,**
Назрановски района «Экажевский» совхоза доярка.

## Ялат чуэцара кийчо ю

Надтеречни районерча «Братский» яхача комсий совхозе кхаш леладеча бригаде бархI бIаь гектар гаргга ялат дIадийнад. Керда хьувкъам чуэцара кийчо еш ба хIанз совхоза механизатораш. «Колос» яха цIена ши комбайн кийча я, вокх шин комбайна ремонт яь боалащ латт комбайнераш Абдулвахабов Самбии Газиев Ихвани.

Иштта теркам тIабахийта тоаю укхаза доакъар кийчду техника а: буц хьокха машинаш, йолхьиигаш, прессподборщикаш, копнителаш, кхыяраш.

Кийчъеш ба совхоза болхлой ялат дIачуэца складаш, хьатташ, кхашкара наькъаш.

**М. ХУМАДОВ.**

## ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХХАШ

# АГИТАТОР — НАХ БАХХАЧА

Дуккхача къахьегамхошта юкъе хила беза коммунисташ, теоретикаш, пропагандисташ, агитатораш, организатораш а болаш цар бахача наха кхетам бала беза. Иштта яьхад В. И. Ленина. Завода партийни организаце эггара хьалха агитаторашка гIолла бу къахьегамхошта кхетам балара болх, царга гIолла дIакхоачийт парте дош хIара сагага.

20 шу совгIа ха я къахьегамхошта коммунистически кхетам луш Алексей Павлович Лукьянченкос болх бу. Цо дика кхоачашду транспортни цеха коммунисташа шийна тIадилла гIулакх. Квартале агитатор ва из.

Цу хана дениз дуккха хIама хувцаденнад агитационни балха тIехь. Алексей Павловича шийн метод я. Из латт хьалда болча нахаца къамаьл де дезаш хиларах.

Цо йоах, нагахьа санна кхетама болх цехе нахаца са бе безаш хуле, из шийн тайпара теоретически кийчбаь бе беза. Со сай къамаьл цеха, завода производственни толамашца дувза гIерт. Айса беседа еш аз дукха цитаташ, цифраш йоалаю, гойтара пособех, диаграммех пайда эц.

Иштта дIайовзийтар цо КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий материалаш, партей правительствай лоархIамера документаш.

Цу темах йола беседаш бахача наха юкъе иштта еш хилча, уж дикагIа кхетаеш хул, хIана аьлча царга ладувгIараш дуккха а дукхагIбараш общественни вахара юкъебоаца пенсионераши цIеп-поанойи ба.

Царца къамаьл деш, йоах агитатора, со гIерт эггара цар аттагIа кхетаергйолча тайпара беседа е, дIадовзийта гIерт укх пятилетке вай халкъа хьалхашка латта доккхий декхараш.

Бахача наха хьехамбара шийна партийни организаце тIадилла декхар кхоачашдеш Алексей Павловича шийга ладувгIача нахага хьежжа хувц кхетама балха формаш. ХIаьта цун беседаш хул цкъаза цхьан дезале, цкъаза духхьал чай мала Iохайшача, бакъда, дукхагIча даькъе цхьан коа массехк дезал вIашагIа а кхийте.

Балха ди чакхдаьннад. Тхо агитаторца квартале долх. Тахан ше воагIаргва аьннад цо квартале бахача нахага. Йиллача хана квартале баха нах хьагулбала болалу Серафима Ивановна Аванесоварцига. ЦIен - нанас безаме тIаэц хьаьший, из яьшай царга, касткаста боагIа уж из йолча.

Нах хьагулбелча агитатора шийн аргIапара беседа дIайолаю.

Цу дийнахьа Алексей Павловича беседа Владимир Ильичвах 104 шу дизара хетаяь яр. Дунен историна дукха йовз сийлахь - йоккхий цIераш аьлар цо. бакъда, Ленина санна наьха хьаькъалаи гIулакхаштеи селлара йоккха влияни яь цхьаккха а вац царех.

Цун сийлахь - боккха доархIам латт цо цхьаккха хIама юхе ца дуташ дерригa шийн вахар болхлой класс мукъаяккхара, къахьегамхой мукъабахара дIаденна хиларах. Ленина шийн дешашца аьлча, цо уж «балан, Iазапа, моцала, дерглар фуд ца ховча сагоτои кIоаг чура коммунистически общества сийрдача кхоаненга, массане а тоаденна вахари чIоагIа машари» хургболча новкъа баьхар.

Аттa кхетадергдолча тайпара дувц агитатора шийга ладувгIараштa В. И. Ленина вахарахи цун революционни балхахи, дIадовзийт цуи гIулакх, классови къовсаме, буржуазни оппортунистически идеологеца доаттабаьча къовсаме чIоагIъеннача Ленина кхеллача Коммунистически парте баьчча дIадолалаь гIулакх кхоачашдеш доаха толамаш.

Алексей Павловича дувц вай мехка социализм хьалъеш хиннача халача хана лаьттача къовсамах, хIаьта цунга ладувгIарех цхьабараш шоаш а ба цу къовсама юкъе дакъа лаьца. ЧIоагIа дика хеташ ладувгI цар шоашта дувцачунга. Цу къовсаме шоашта нийсденараш дагалувц.

Иштта сурт отт цо сийлахь-боккха Даьхен тIом бувцачей цул тIехьагIара хала ха ювцачей хана а. ХIаьта агитатора шийна дика дагадоагIа цу тIем тIа хиннар, цо ше а дакъа лаьцад цунна юкъе. Цо дIадовзийт гитлеровцаш вай советски наха эшабара бахьанаш, вай социалистически строй чIоагIен цхьаккха а низа йохалургйоацаши хилар.

Ленина васкеташ хIанзарча хана дизза кхоачашдеш хилар да, йоах агитатора, вай мехка коммунизм хьалъяра, советски наьха вахара хьал тоадара хьакъехьа КПСС XXIV-ча съездо яь решенеш кхоачашъяра тIехь лоаттабу къовсам.

ДIахо Алексей Павловича дувц вай мехка ленински къамий политика котъяларах, дуккхача къамех бола нах баха Нохч-ГIалгIайче тоаяларах, вай республика къахьегамхоша шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеш цар доахача толамех.

Уж доахача боккхача лоархIаме хургба оаш беш бола хьехам, йоах агитатора шийга ладувгIаш болча пенсионерашка. Дуккхача шерашка оашош Iоаяь опыт, вахаре шоашта лайзар, керда вахар чIоагIдеча оашош даьр хьатIакхувча тIехьенна дIабовзийтача цунах доккха беркат даргда.

Ше къамаьл даь воалаш Лукьянченкос массаза а дувц моллагIа дале а хьатIадоагIача дезача денах, цунца дувзаденна де дезарех.

Ши сахьат гаргга ха яькхар агитатора квартале бахача нахаца къамаьл деш. Дуккха хаттараш дир ладийгIараша шоай агитаторга, царех цхьадараштa жоп делар цо, хIаьта вожаш юхавIашагIкхийттача жоп лургдолаш дIаяздир. Даьча хаттара талмаста жоп а денна Iерех вац Алексей Павлович.

Агитатора балха тIа холуш я партийни дисциплина а шийн декхара хьакъехьара цун бехктоккхам а. Из инструктивни совещанеш ярга, цига аргдолчунга хьежаш хилац. Из хьалхе а кхетама болх бе волалу хьатIаэттача политически событе хьакъехьа. Иштта хилар хIанз хургдолча хоржамий хьакъехьара Указ арадаьлча а.

Указ тIадола газет а ийца, квартале бахача нахага хоржамий хьакъехьа беседа е вахар из.

— ХIанз, йоах Лукьянченкос, — беррига кхетама болх СССР Лакхехьара Совет харжара, советски хоржамий система, социалистически демократе хьакъехьа бу аз.

Аз харжархошка дIадовзийт вай харжара система капиталистическичул толашагIа хилар, кандидаталла оттабаьрий вахара никъ, уж дикагIчарна юкъе толашагIбола Даьхен къоигаши мехкарийи хиларах дувц. Иштта деча къамаьла юкъе чIоагIа дакъа лоац ладувгIараша а. Кхаж тоссача дийнахьа коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхаж тассара тIахьех цо харжархой.

Холуш да ладувгIараштa шоай агитатор везаш хилар. Ше беча кхетама балхаца шоай идейно-политически боарам лакхбеча, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакхa шоай сакхетам тIаберзабеча агитатора чIоагIа раьза ба С. И. Аванесова, И. М. Хитров, И. Г. Бездорожный, Т. И. Ракшина, кхыбараш.

**Л. НЕДЕЛЬКОВА,**
**«Красный молот» завода партийни просвещене кабинета заведующи.**

*Iилман техникаи кердадаь*

## ШОДАН ХЬИСАПЕРА ПОГРУЗЧИК

Кастта дуккха арахеца йолаергъя поддонаш тIа латта яьшкаши контейнераши транспортни средствашта тIаювтта лаьрхIа йола ПВСВ-0,5 яха погрузчик, хIаьта иштта пайда эца мегаргба цунах хьувкъам чуэцача хана хIамашка чубелла соми комсаши кхашкара арахкахьара а.

Шодан хьисапера ПВСВ-0,5 яха погрузчик балха тIа лелаеш хилча къахьегама овсарле 6,8-зза лакхлу.

Погрузчикаца болх барах шера хула экономически эффект —900 сом.

ПВСВ-0,5 яха погрузчик ехаш заказаш дахьийта мегаргда «Сельхозтехника» районни объединенешка е отделенешка.

**«Союзсельхозтехника» Ерригсоюзни объединене ЦНИИТЭИ.**

## МАСТЕР — «ДОШО КУЛГАШ»

Ткъаь пхиъ шу совгIа ха я Швецов Александр Николаевич «Малгобекнефть» мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене машиннаькъа цехе балха вола. Слесара ученик волаш хилар из эггара хьалха. Дукха ха ялалехьа хьалхара производственни экзамен дIа а енна балха разряд а ийца квалифицированни слесарь хул цох. Из къонача болхлочун йоккха котало яр. Александра ше а, гонахьарча новкъосташа а кхетадир дега деза гIулакх зIамигача сага корадаьлга.

Цул тIехьагIа Советски Эскаре гIулакх де вода Александр. Цхьабакъда, къона болхло дог тийша вар эскарера ваьлча шийн предприяте юхавоагIаргхиларах.

ХIанз Швецов Александр Николаевич предприяте дикагIа вола болхло, коммунистически къахьегама ударник ва. «Мастер — дошо кулгаш» аьле цIи йоакх цуьнах коллективе.

Эггара дукхагIа болх хул Александр Николаевича делкъийна. Цу хана шийн мастерской атта хилац из. Дийнахьа цхьайтта сахьат даьлча ерригa тепловозаш хьакхоач доагор чудотта, оатхалашта смазка яйта, тайп-тайпара кегий ремонт яйта. Из болх тIабулл Александр Николаевича. Лоацача хана аккумуляторашка, доагора насосашка, электрооборудованега графикагIа хьежий чакхвоал из.

Тепловозашта ремонт яра говза слесарь воллашехьа а кхы цхьаькха а керда, аккумуляторщика говзал Iомаяьй А. Н. Швецова. ХIанз цу шин профессегIа болх беш ва из.

Александр Николаевич цеха хьинаре болча рационализаторех ва. Цо дакъа ца лоацаш цаI рационализаторски предложени лац цехе. Дукха пайдане рацпредложенеш кийчъяьй цо ше а.

Шийна ховш дар кхо ца деш, дуккхача шерашка Iоаяь опыт къоначa болхлошта дIалуш ва сий дола болхло Швецов Александр Николаевич.

**М. ГУНОЕВ.**

Павловски района «Комсомольский» яхача целинни совхоза ялаташ кхедераш бовзаш ба Алтае беркат алсамдоаха говзанчаш санна. Тешаме цар лакха хьувкъам хIанз массехк шу да. Кхоачашъе а хIаьта 1975 шера чакхдоалаш планал совгIа миллион пунт ялат доахьа а декхар тIаийцад ялаташ кхедераша. Балхаш дика вIаштIехьадаьха хIамаш дIаошош а ялаташ чуэца хIанзе кийча а ба совхоза механизаторш — ерригa комбайнаш тоаяь а кийча дIаоттаяь латт.

Доккхий декхараш толаме кхоачашдар духьа шерра социалистически ях яьржай ялаташ кхедераштa юкъе.

СУРТА ТIА: тоаяь латтa комбайнаш.

В. САДЧИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

## НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

# IАН КИЙЧО АЬХКИ Е ЕЗА

Доакъара культураш, дIайийна а эрий тIаяьнна а баьцаш тIаяларан цегIаяхкарaи дика хьалаш да укх шера республике. Цу гIулакхо торо хулийт юкъарча хьайбай боахама дукхагIа доакъар даккхен кийчден. Бакъда хIаьта а Грозненски, Гудермесски, Шелковской, Наурски, Малгобекски районашкара цхьадола боахамаш хIанз а тоаяь даьннадац трактора тIехьтувса буц хьокха машинаш, пресс-подборщикаш, копнителаш, йолхьнигаш, кхыйола техника. Кийчъяь яланза я баьций хьоар доаккха агрегаташ, гранулятораш, активни вентиляци яра методах йол йокъаеш йола вентиляторашa. Йол, сенаж кийчъяра балха планаш вIаштIехьъяьхаяц, малагIча участкашкарча баьцаех хьоар, сенаж, йол кийчъергья къоастаддьдац.

Колхозийни совхозийни дуккхача кулгалхоша соахка хиннача кхоачамбоацарех йоагIаш йола выводаш яьац, сенажа чуйоллаш йола буц ца оаташ, чухьнахьара цементаца хьаханза долча кIоалгашка чуйолла лерхI, баьций хьоар, вIашагIъэдаь гранулированни доакъар кийчдара, йол тоIаяра а из активни вентиляци яра методах кийчъяра а хьалха латта технологи кIезига юкъе кхувл.

ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да Iан замалахь болх бе хьайбаш леладу помещенеш, кормоцехаш, хьайбашта искусственни осеменени ю пункташ, кхо дIадоаха транспортераш, хини электроэнергеи линеш, фермай кхыйола технологически оборудованеш тоаяра даькъе а.

Юрта боахама министерства, совхозий объединене, горрайисполкомаша де доагIар даи дика доакъар даккхарaи кийчдарaи, ханнахьа хьайбаш леладу помещенеш кийчъяра, хьайбаш диза долаши дIайхен Iангара доахалга Iалашдара йоагIаш йола йоакхо цу еча боахамий кулгалхошта.

«Сельхозтехника» республикански объединене кхоачам балла Iалашъяц колхозаши совхозаши йол, сенаж кийчъяра комплексни механизаци е эшача машинаца, оборудованеца, доакъар кийчдара дикагIа йолча технологена пропаганда эсала ю.

Керттера декхар да хIара боахаме мел эша а дика а доакъар Iалашдар. Iанга фермаш ханнахьа кийчъяр, хьайбай продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а тIайийца социалистически декхараш кхоачашдар.

Шерра социалистически ях йоаржае еза дукхагIа доакъар кийчдара, из дикагIа хилийтара, доахан Iангара дахара дика кийчо яра тIехьа.

Дика доал де деза доакъара культураш дIайийнача кхашта, хан-ханахьа хий тоха, удобренешца подкормка е еза, баьцаш дика хьувкъаргйолаш. Сихха де мел доагIар де деза техникага лакхара овсарле йолаш болх байтара, болх бе йолаялийта еза витаминни баьций хьоар доаккха ерригa агрегаташ, грануляторашa, активни вентиляци яра методах йол йокъаю вентиляторашa. Йол кийчъеча, сенажи, комбинироваьа доакъараш кийчдеча шерра ванни силоси чуйоллача, баьций хьоар, кхыдола пайдане юкъейолае еза керда прогрессивни технологи.

Пхи ди далалехьа къоастаде деза хIара боахаме кхы а мел эш доакъар Iалашду бригадаш, звенош вIашагIйохкара дош, царна мел боагIа механизаторaш цига дIа а хьожабеш, дерригa балхаш йистедаллалца лелае кхоачам хиллал техника царна дIа тIа а чIоагIъеш.

Доакъар кийчдара планаш дIакхоачае еза доакъар Iалашдеш йолча ерригачa бригадашка, звеношка, доакъар Iалашдешбарий дикагIа къахьега безам боагIаргбола материальни хьалаш Iалашде деза.

Сихха чакхдаккха деза еbаж чуйолла хIоагаоч цIенделга, тоаделга, керда дараш хьалделга, къаьстта теркамбе беза из кийчъяра технологи майоагIара леляра.

Хьайбашa Iа доаккхаргдолча доакъар тIахьолга вIаштIехьдаккха деза, доахан чуcоцача хана из болх биззa чакх а баргболаш. Доакъараш лечкъа ца дайтаран уж цIерагIа лорадайтаран де мел доагIар де деза.

ЛоархIам болаш да хиш дехка дуккхача шерашка йола культурни даьгIенаш, эрий тIаяьнна баьцаш дукхагIа пайда эцаш лелаелга Iалашдар, тIагIертта згона чу лоахкаш а электроIуй лелабеш а хьайбаш доажадара прогрессивни приемаш юкъейовлаяр.

ЧIоагIа тIахьожам лоаттабе беза кийчдеча доакъара шийн ханнахьа а нийса а учет леляра. ХIара боахаме лаьрхIа доакъар лоаттаде копнаши площадкаши е еза, дерригa кийчдаь доакъар бехктокхаме волча сагага — фуражирага — лораде дIадала а деза.

Халданза а шийн ханнахьа а дерригачa кийчдеча доакъара вол-дикал республикански агрохимлабораторе къоастаелга Iалашде деза.

1-гIа ноябрь тIакхоачаш чакхдаьха дал* деза хьайбаш леладеча помещенештa, хьайбашта искусственни осеменени еча пункташта, кормоцехашта, технологически оборудованена ремонт яра балхаш. Iа дакхха чуоттадеча доаханна обследовани яра ветеринарно-зоотехнически ерригa мероприятеш чакхъяха еза.

Хьайбаш леладеча фермашка, бригадашка, доакъар Iалашдераштa овсаре къахьегаран культурно салаIаран доагIаш дола хьалаш хила деза.

1974 шера совхозийн паччахьалкхен кхыйолча юртбоахама предприятейн директораштa бокъо еннай мел кийчъяьчох 10 процентага кхоачаш йоли, силоси, 20-процентага кхоачаш йол, ча, силос кийчъеча къахьегача болхлошта дополнительни оплата эьнсапе (мах боацаш) тела, а масса ханна совхозе, паччахьалкхен кхыйолча юртбоахама предприятешка болх беча, шоай доалахьа хьайбаш долча болхлошка плановни шийх дIадахачун мах йохка а.

Колхозашта а мегаьй лакхехьа хьоахаяь поощренеш а, хIаьта иштта эггара дукхагIа хьувкъам чуэцача хьалхарча деношка (бакъда 10 денал дукхагIа йоацача хана) совхозийн паччахьалкхен кхыйолча юртбоахама предприятейн болхлошта лаьрхIар санна поощреней система а юкъейоалае.

«Сельхозтехника» объединени декхарийла я колхозаши совхозаши запасной оатхалашца, полиэтиленови пленкаца, прессовальни аьшкаьргаца, каьхата галеца, дика вIаштIехьдаьккха доакъар кийчделга, дIадахьа эшача кхыча материалашца Iалашъелга тоаде, хьайбашка дика Iа дакхийтара мел эшаш йола технологически кхыйолеи оборудовани колхозаштеи совхозаштеи шийн ханнахьа дIалулга Iалашде.

«Чечингушводстрой» гIишлон управлени, «Чечингсельстрой» трест, «Чечингколхозстрой» объединени, кхыйола гIишлон организацеш де мел доагIар де декхарийла я хьайбай боахамий объекташ хьалъелга сихде а 1974 шера 15 ноябрал тIехьа ца йоалаш планагIа хьалъяь яха езараш эксплуатаце дIаяла а.

«Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало» яхача республикански газетий редакцеша, телевиденеи радиовещанеи Комитето халданза цена йоазонца а радиои телевидени гIолла а дувца деза доакъар Iалашдара йоаржаяь социалистически ях мишта лелаю.

## ВАХАРА ЮКЪЕКХАХЬА КЕРДА ОБРЯДАШИ ЦIЕЙШИ

Дукха ха йоацаш хиннача Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета халкъа образованена, культурaи спортaи йолча комиссе заседане дийнар керда обрядаши, цIейши, ритуалаши наьха вахара юкъекхьаш Нохч-ГIалгIай АССР культура министерствас беча балхах лаьца дола дош.

Нохч-ГIалгIай АССР культура министра В. А. Татаева яьча докладага ла а дийгIа халкъа образованена, культурaи спортaи йолча Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета комиссе белгалду керда обрядаши, цIейши, ритуалаши наьха вахара юкъекхухьаш республика министерствас а цхьабола болх баь хиларах. «Керда обрядаш» яха стенд кийчъяьй методически кабинето, кердача обрядех, цIейхи ритуалехи лаьца керда сценареш, программаш, брошюраш, иштта кхыйола методически материалаш кийчъяьй. Керда обрядаши цIейши чакхдахара массехк сайре вIаштIехьъяьккхай культура министерствас Старопромысловски, Ца-Ведана, Гойтиски Шалажински культура ЦIеношка, культура учреждененшта методически практически новкъостал ду къахьегама улицай цIейш, иштта кхыйола массови мероприятеш вIаштIехьйоахача.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета халкъа образованена, культурaи спортaи йолча комиссе цунца цхьана белгалдир керда обрядаши, цIейши, ритуалаши бахача наьха вахара юкъекхухьаш культура министерствас беча балха юкъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар а. Министерствaи цуч методически Советси боагIача бесса лостам телац горрайисполкомий отделий, культура учреждеей балха, царна кхоачам хиллал методически практически новкъостал лоаттадац. КIезига дувц министерствас наьха вахаре керда обрядаши, цIейши, ритуалаши юкъекхахьарах лаьца дола дешаш, цу хьакъехьа долаш дола кхоачамбоацараш принципиально къоастадац.

Республике хIанз а дукха моттигаш нийслу бахача наха саг доалаяр-маьре яхар, бер лар, саг кхалхар, эскаре гIулакх де кагийнах накъабахар дына Iаьдалах чакхдоаккхаш. Культура министерствас горрайисполкомашка йолча цун отделашеи кIезига методически практически новкъостал дарах юртарча клубаша, культура ЦIеноша наггахьа мара чакхъяхац керда обрядаши цIейши наьха вахара юкъекхахьара хетаяь мероприятеш. Цу балха культура учреждeнеша айхха бувзам лоаттабац профсоюзийи комсомольскии, кхыча общественни организацешца.

# СОВЕТСКИ ХОРЖАМИЙ СИСТЕМА ДЕМОКРАТИЗМ

**ХьатIакхоачаш латт мехка общественно - политически вахарера йоккха событи — 16-ча июне СССР Лакхехьарча Совете хургдола хоржамаш. Хоржамаш деча дийнахьа республикерча бархI эзар совгIча кагийча нахеи мехкарашеи эггара хьалха кхаж тоссаргба. Хоржамашта хьалхарча шийн Кхайкарала тIа КПСС Центральни Комитето хьакхайкадар къоначa харжархоша шоай декхар сийленца кхоачашдергхиларах, Советски Социалистически Республикай Союза гражданина лакха цIи йоагIача тайпара лелаергхиларах ше тийша хилар.**

**Хоржамаш хилалехьа дуккха харжархой, къаьстта эггара хьалха кхаж тоссараш ха безам болаш ба хоржамаш мишта хургда. Цу хаттараштa жоп ду укх статья тIа.**

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН Iаьдала лакхера орган вIашагIйолларо къаьгга хьахьокх советски хоржамий система бокъонца демократически хилар. СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта юкъе дакъа лаца бокъо я 18 шу дизача гражданий, законо оттаяьча бокъонах хьаькъалчур ваьнначунгара дIаиккхачар. СССР Лакхехьарча Совете хержа бокъо я 23 шу даьннача СССР гражданина цун цIека бос моллагIа бале а, моллагIча къамах вале а, маIа вале а кхал вале а, моллагIа ди лелабеш вале а, дешар ховш ца ховш вале а, цхьаннахьа сеца вахаш е ца вахаш вале а, из хьаваьнна моттиг моллагIа яле а, боахам моллагIа болаш вале а, хьалха дIаяхача хана фунцагIа леладаь вале а. 1958 шера СССР Лакхехьарча Совето тIаийцар хьалха суд яь саг хоржамий бокъонех воаккхилга дIадоаккхаш дола Закон.

Советски общественни строяс дIакхайкадаь ца Iеш Iалаш а ду хоржамашка массане а дакъа лацара принцип вахаре чкхйоаккхилга. Iаьдала органаш хоржача дерригачa хоржамашка бIаь процент хIана бац аьнна болча харжархоша дакъа лоац вайцига. Масала моттигера Советаш тIеххьара хоржаш дакъа лаьцар 99,96 процент харжархоша, хIаьта вай республике — 99,99 процент.

СССР Конституце маьхьара, Советашка, царца цхьана СССР Лакхехьарча Совете а хоржамаш деш беррига гражданий цхьатарра бокъонаш я. ХIара гражданина цкъа кхаж тосс, кхалнаха хоржамашка дакъа лоац, маIача наха нийсса бокъо а йолаш. ТIема гIулакхаш дераш, кхыбола беррига гражданаш санна бокъо йолаш ба хоржамаш деча.

Беррига депутаташа кхаж тосс къайлагIа. Цу гIулакха лаьрхIа дола цIа е къаьстта кабинаш кийчъю харжархошта. Цу цIагIа е кабинашка харжархоша хоржама бюллетенаш чутоссача хана цига чухила бокъо лац кхаж тоссаш барел совгIа цхьанна а сага, моллагIа а вале а, хоржама комиссе членаштa а тIехьа.

БIарчча хьакийцача иштта я советски хоржамий система керттера принципаш. Из овлан тIара эргаш я чулоацамга диллача антидемократически, наьха хьашташта дуxьала ерзаьча буржуазни хоржамий системел. Дуккха а маькара хIиллаш а лелаеш гражданий лоархIаме дакъа хоржамаш де тIадитац буржуазе, шийна мега депутаташ хоржийт. Цхьадолча мехкашка — Итале, США, Японе, кхычахьа 20—25 шу даьлча мара кагирхошта хоржамашка дакъа лаца бокъо лац. Кхы а йоккхагIа ха йолаш хила беза Iаьдала органашка хоржараш. Масала, США сенате хержа дила йиш йолаш ба 30 шу дизараш, хIаьта бельгийски итальянски сенаташка — 40 шу.

Ха яларга дилла доаха бахьанаш доацаш итташ миллионаш бола нах хоржамашка дакъа лацара юстара бахар духь кхы дуккха а новкъарленаш уттаю. Ховш да, масала, США штатий законодательстве хIанз 50 гаргга ценз йолга. Цу мехка, иштта Бельге, Англе, ФРГ, кхыча дуккхача капиталистически мехкашка шерра юкъекхухь цхьан метте вахаш е ца вахаш хилара ценз. Цо кхаж тасса бокъо лац законо оттаяьча хана йIоахала йоагIача хоржамий округе вахача сага мара. Дика кхетадеш да из ценз болх лехаш цхьан метте ца бахаш дIа-юха ухача къеча наха дуxьала оттаь хилар.

Дуккхача капиталистически мехкашка йолаш я дийша хилара ценз. Цох харжархо хоржамашка дакъа лаца бокъо яккхара деша, язде, цкъаза конституце яхар «нийса» хьадувца ховш хила веза.

Дуккха цензаш хиларо, хIаьта иштта буржуазе кандидаташта тIехьа кхаж тасса безам ца хиларо дукхагIча капиталистически мехкашка хоржамий участкашка ца боагIаш дукха харжархой бус. Иштта, США 1920 шера денз президенти конгресси хоржача дакъа лоацаш регистраци яьча харжархоех 48-негара 64 процент мара хилац, хIаьта 1972 шера ноябре даьча хоржамашка 55 процент мара хиланзар. 70 миллион гаргга харжархо хоржамашка ца воагIаш Iийра.

Хьал долча классаша харжархой идеологически кийчбара шерра пайда эц шоай карарча массови информаце средствах. Цар шоай кандидаташта шортта ахча дIахец беза мах бола хоржамий кампани дIаяхьара. Цо капиталистически мехкашкара къахьегамхой законодательни органашка шоай викалаш хилийтара торонех боах. США конгресса 535 членах 184 банкири бизнесмени ва, 57 дуккха лаьтташ дараш, дукха ба лакха тIема чинаш дараш, цаI болхло, цаI зIамига боахам бола фермер вац.

Буржуазни парламенташка геттара кIезига ба кхалнах, хIаьта английски парламента лакхерча палате уж вIалла а ба а бац.

Иштта я буржуазни пропагандисташа кхайкаеш йола, вай социалистически демократена вIалла а тара йоаца «малхбузен демократи».

ВАЙ советски хоржамий система демократически принципаш леррагIа чакхйоахилга Iалашду СССР Конституци Советашка хоржамаш дара положеней нормашеи, хоржаман вIаштIехьдахара порядко ше. Из, къаьстта аьлча, гучайоал Советаш хоржилга хоржамий округашка гIолла дIахьош. Уж цхьатарра я цига бахача нахага а хоржача депутатий дукхалга а диллача. Цо а иштта Iалашду харжархой цхьатарра бокъо хилар.

Вай республике хоржамаш хулача дийнахьа хIара харжархочо дIаэцаргья кхоккха бюллетень: цаI кIай бос болаш — Союза Совете хоржамаш дара, шоллагIъяр сигала бесса Союзни республикагара, вешта аьлча, РСФСР-гара Къамий Совете хоржамаш дара, хIаьта кхоалагIъяр — розови бесса автономни республикагара Къамий Совете хоржамаш дара.

Хоржамий бюллетенаш хьаэшара а кхажамаш дагардара а хоржамий округашка чуйоагIача городашкеи районашкеи хоржамий участкаш йохк. Уж Союза Совете а Къамий Совете а хоржамаш дара юкъа я.

Вай республике 516 хоржамий участок йиллай. Уж яххкаро торо хулийт харжархошта кхаж тасса, хIаьта иштта агитационно - пропагандистски болх бе а дукхагIа аьттув хулийт.

Советски хоржамий система демократизм гучайоал ерригачa Советашка хоржамаш дIахьораш хоржамий комиссеш хиларца а.

Комиссешка хержаб къахьегамхой дикагIбола викалаш, хьинаре общественникаш, производстве хьалха латтараш, партийни советски болхлой, социально - культурни учрежденей болхлой.

Масала, вай республике алхха участкови хоржамий комиссешка болх беш 5376 саг ва, царех 2193 болхлои колхозхои, 2494 кхалсаг, 2273 КПСС члени членалла кандидати. 122 хоржамий комиссе председателаш болхлойи колхозхойи ба.

Хоржамий кампани чакхйоалаш хIара хоржамий комиссена хьалхашка увтт къаьстта бехктокхаме декхараш. Царна тIадуж хоржамашта кийчо елга чакхдаккхар. Цудухьа боккха лоархIам болаш да хIара комиссе шийн болх леррIа вIаштIехьбаккхар.

Хоржамаш хулача дийнахьа кхаж тоссилга нийса дIадахьара, кхажамаш дагардара бехктокхам участкови хоржамий комиссешта тIабуж. Хоржамашта кийчо еча хана цар хьанйю харжархой спискаш тIа харцахьа хIама нийсдаларах йола заявленеш.

ХIанз спискаш массанена а гуча хьалтехача хана участкови комиссей декхар да царга дика хьажар: цар тIа нийса дIаязъяь хила еза хIара харжархочун тайпан цIи, шийн цIи, даь цIи, ваь шу, ваха моттиг. 1956 шера даь хоржамаш хулача дийнахьа 18 шу дуза нах баь бутти ди хила деза.

ХIанзе а дIа-са дийкъа хила деза участкови хоржамий комиссе члений декхараш. Къоастаде деза хоржамаш хулача дийнахьа хоржама бюллетенаш дIатергьяр. «Кхаж тасса бокъо хилара удостоверенеш» долаш баьхкача харжархой списка тIа отметка ергьяр мала ва. Окружной хоржамий комиссеша моттигерча Советий исполкомаша цхьана комиссей беррига членашца инструктаж е еза цу дерригача дешашта.

Шаьккха а хьажа деза депутаталла кандидаташ бараштa дола мел эша хоржамий бюллетенаш участкови комиссешка дий, «Кхаж тасса бокъо йола удостоверенеш» долаш баьккхараштa дала бюллетенаш, протоколий бланкаш, печаташ, хоржамий яьшкаш участкови комиссешка йий.

ХIанз массанахьа а кхаж тасса цIенош къоастадаьд. ДукхагIдараш кийчдаь да кабинаш оттаяь. Бакъда, бартa тохкамо хьахьекхад Наурски, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски санна йолча районашка цхьайола хоржамий участкаш лерттIа кийчо яь ца хилар. Цхьайолча участкашка хIана а телефонаш яц. Массанахьа а лерттIа вIаштIехьдаьккхадац хоржамий комиссей членашa. Советий исполкомий болхлоша дежурство лелаелга.

Цхьайолча культпросветучрежденеша хIанз а ханнаре дакъа лацац харжархошта юкъе беча политически балха юкъе, советски хоржамий система дIайовзийтача.

Уж кхоачамбоацараш кхы ца гоадеш дIадаха деза. Юхадисача деношка харжархошка дIадовзийта деза хоржамаш лу дин моттиги, кхаж Iуйрийна 6 сахьат даьлча денз буйсанна 10 сахьат даллалца тоссаргболга.

Дика вIаштIехьбаьккха беча организационни балхо, агитколлективаша культпросветучрежденеша беш бола болх шерра боаржабаьи идейни чулоацам кIоарга болаши хиларо гIо дергда СССР Лакхехьарча Совете деш дола хоржамаш толаме чакхдахара.

**В. БАЛЯСНИКОВ,**
**Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующи.**

Фега гIолла лела керда кемаш хьакхоллара болх беш ба вай мехкара авиаконструкторaш. Пассажираш кхувла самолеташ лелача наькъашка гIолла лела арайоал кхо бIаьн ах бIаьн моттиг чуйола «ИЛ-86». Пассажираш тIахувшабеши Iебоассабеши кхо ниI хургья, цу гIулакха массехк минут мара ха йоаергьяц. Кердача самолета крейсерски сухал — сахьата 900 километр.

СУРТА ТIА: кердача самолета макет.

Б. Корзина сурт.
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2 агIо, 8 июнь, 1974 шу.

# ХЬАЙБАЙ БОАХАМ — ПРОМЫШЛЕННИ ЛАРДА ТIА

**ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА**

* ШАЛИНСКИ РАЙОНА «АВТУРИНСКИЙ» СОВХОЗЕ ЕРРИГА КОМПЛЕКС БОЛХ БЕ ЙОЛАЕЛЧА ДЕРРИГА БАЛХАШ МЕХАНИЗАЦИ ЯЬ ХУРГДА
* ДОЯРКАШТА МЕТТА-ПАКХА ГОВЗАЛ ЙОЛА «МАШИНАШЦА ДОАХАН ДЕТТА МАСТЕРАШ»
* *100 IАТТА ТIЕХЬА — 90 IАСА, ПРОДУКЦЕ ЕДИНИЦА ЯККХАРГА ДIАЙОХИЙТ 1,6 ДОАКЪАРА ЕДИНИЦА*
* Дийнахьи буси 200 тонн гIожа доакъар кийчде йиш я кердача цехе

СУРТА ТIА: «Автуринский» совхоза дояркаш. Т. АРЧАКОВА сурт.

## БОАХАМ ДЕГIАУХ

СССР Лакхехьарча Совете тIеххьара хоржамаш хинначул тIехьагIа къаьстта дегIабенаб тха боахам. ДIадахача кхаь шера халкъа боахама планагIа 15750 тонн ялат дIадала дезача 15811 тонн дIаденнад. Ишттa доккхий толамаш даьхад хьайбаш леладераша а.

Къаьстта аьттув болаш хилар кхаши хьайбаши леладераштa пятилетка кхоалагIа, хоадамбу шу. Ка бола ялат планал 1451 тонн дукхагIа лаьккхар, цу даькъе кIа — 1253 тонн, хьажкIаш 148 тонн, шекара свекла — 1084 тонн.

Тха совхозе 4325 гектара тIа ялата культураш дIаюв. Цу лаьттана агротехнически бокъонаша дIамадеххара гIулакх де низ кхоач тха кхоачамхилал юрта боахама машинаш, инвентарь хиларах. Укх тIеххьарча диъ шера къаьстта дукха комбайнаш, тракторaш, автомашинаш ийцай совхозо. Ялат цIендеча техникаца хьатташ Iалашъеш аттача баьккхаб къахьегамхой болх.

Укх шерара ялат, хьалха санна цIен ца деш ялат дIайидеча пункте дIа ца а кхухьаш, тхоай боахаме цIенде лаьрхIад оаха. Цу гIулакха хIанз центральни хьатта складашта юкъе «ЗАВ-20» яха машина оттаеш латт. Соахка оаха дIаденнача ялатах 450 тонн яйра отхадашка дIаяха. ХIанз из тха боахаме дусаргда. Укх шера «АВМ-0,4» яха баьца хьоар доаккха агрегат оттаергья. Из йолаш я. Укх шерара хьувкъам чуэпа совхоза кхашка араяргья «Нива» яха керда диъ комбайн.

Цу техниках эффективно пайда эца, цун ха йIаьхъе лакха квалификаци йола механизаторaш эш. Цу гIулакха йоакхо яьй совхоза партийни, профсоюзни организацеша. Юрта боахама техникумашкарча механизаторий курсаш яьха, совхозе хIара шера вIамагIъеххача курсашка дийша дукха нах ба боахаме.

Ялати кхыйола юрта боахама продукташи йоахилгеи кийчъелгеп алсамдаккхара яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лаьцача тха совхоза коллектива 1973 шера СССР юрта боахама Министерстваи юрта боахамен заготовкайи профсоюза ЦК-и ЦIе байракх еннай.

Цу дезача совгIато кхы а дикагIа болх бе декхарийла дир тхо. Укх шера даьчо къахьокхаргда малагIча хьокхамашца чакхйоаккхаргья бIарчча пятилетка. Из дика кхетаду тха къахьегамхоша.

Соахка дика кийчъяьча кхо эзар совгIа гектара тIа гурахьа дув ялат дIадийра. Ишттa дика вIаштIехьдаьха чакхдаьхар бIаьстан юхье культураш дIаера баххаш а. Гурахьа а бIаьстан юхье а дIайийна культураш дикача хьала тIа я. ХIанз царна доагIа Iунал деш латт.

Растениеводство дегIаахарца цхьана дегIаух хьайбай боахам а. 1970 шера хинначунца нийсдича боахамера детта доахан 25 процент дукхагIа да. Цул совгIа къахьийгад совхоза специалисташа, хьайбаш леладераша тайп-тайпарча фух дола доахан дIа а доахаш, царна метта дукхагIа шура лураш дебадара. ХIанз совхоза йиъ ферме 80 процент симментальски фух доахан да. Укх тIеххьарча диъ шера хьалха хинначул дикка дукхагIа я хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура.

Бакъда, цох кхоачамбаь Iе йиш йоацилга кхетадеш да тхо. Цу гIулакха оарцагIбаьннаб хьайбаш леладераш шоаш, хIана аьлча цунца дувзаденна да цар алапи а. ХIанз хьайбаш леладерий бетта алапи диъ шу хьалха хинначунца нийсдича 20—25 процент лакхденнад.

Дика дIадоладаьд тха хьайбаш леладераша ер шу. Хьалхарча квартале паччахьалкхенга шура, дулх доххара планаш тIеххкоачашъяьй. Хьайбай продукташ дукхагIа яхара лелаеча ляхье хьокхам телаш хьабоагIа йоккха опыт йола дояркаш Хидигова Нура, Иблуева Зина, Iаьсий леладераш Чикуева Зималу, Бисаева Белита, кхыбараш. ДIабахача биъ бетта планаш дукха тIеххкоачашъяь дукха ба совхове.

Йиъ шурий-товарни ферма я совхозе. Хьайбай боахам сихха дегIабоалабара, продукташ дукхагIа яхара из промышленни ларда тIа баккха лаьрхIад оаха. Центральни усадьбана гаьна йоацпаш хьалха ахкан замалахь доахан лоаттадаьча хьайбай боахама комплекс хьалъяьй. Хьайбай боахам промышленни ларда тIа баккхаро керда доккхий декхараш уттаду тха специалисташта, хьайбаш леладераштa хьалхашка. Квалифицированни нах хила беза цу комплексе болх бераш. Цу ферме леладу доахан низ болаш, машина ловргйолаш, шамараш долаш хила деза.

Цу комплексаца дувзаденна хьалхашка этта керда доккхий декхараш кхоачашдара дерригa низаш оарцагIдаьха къахьегаш ба совхоза специалисташ.

**Р. АХМИЕВ,**
**совхоза директор.**

## ДОККХИЙ ХУВЦАМАШ ХИННАД

Тха участок совхоза кхаш леладеча бригадайл эггара йоккхагIа я. Массехк шу хьалха вэгончик лаьттача участке хIанз еттача кирпишках хьалдаь доккха цIа да. Механизаторашта эша дерригa хьалаш да цу чу: паргIата столови, цIе уголок, салоIа цIа. Чам болаш кхача кийчбу-Сага бIарг тIаотташ хоза лостам болаш да ков, гоннахьа гаьнаш ягIа.

Цу дерригне наьха къахьегамцара безам совбоаккх, творчески уйла тIайохийташ болх бе торо хулийт. Тха участко леладеш ши эзар гаргга гектар лаьтта да. Цунна гIулакх деча механизаторий кара я лакха овсарле йола хIанзара техника.

Диъ шу хьалха хинначул шозза дукхагIа я хIанз техника, юрта боахама инвентарь. ХIара механизатора ший керттера декхар лоархI техникага дукхагIа болх байтар цунна доагIаш дола Iунал дар. Доагори даьттеи дукхагIа кходе гIерт тхо.

Укх тIеххьарча шерашка дукхагIа кхоач тхога минеральни удобренеш, ядохимикаташ. Кхаш леладераша кхетамца пайда эц царех.

Укх шера гурахьа хIара гектара 4—5 центнер минеральни удобренеш тайсар. Диъ шу хьалха шозза кIезигагIа яр уж. Ишттa кхоачамхилал минеральни удобренеш тайсар оаха бIаьстан юхье культураш дIаювча лаьтта а.

Совхоза хьайбай боахама дукхагIдола доакъар тха участка Iалашду. Укх шера 200 гектар кен, 175 гектар мошача доакъара лаьрхIа хьажкIаш, 520 гектар кIа, 525 гектар ялата лаьрхIа хьажкIаш дIейийнай.

Дикача хьала тIа я Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча звеньевой Цакаев Насруде кхай тIара хьажкIаш. ХIанз оасарах уж цIенъеш ба механизаторaш. Цкъа урагIа а яь хIанз пхорагIа культиваци еш ба уж. Цхьан гектара тIара 45 центнер фуьлъяьха хьажкIаш, 200 центнер моша тIадамаш даха декхараш тIаийцад хьажкIаш лелаераша. Цо торо кулийтаргья хьайбашта шортта доакъар Iалашде.

ХIанз люцерна хьокхаш да тхо. Хьинаре къахьегаш ба механизаторaш Дудаев Iиса, Бисултанов Хакимбек, Дакаев Сайд-Iарби, кхыбараш.

Цар хьинэрца соахка совхозе Iалашдаьча доакъарах дукхагIа дар тха участко кийчдир.

ХIанз яьча хьайбай боахама комплексо керда декхараш оттадаьд тхона хьалхашка ХьатIадоагIача шера аьхки а чусоцадаь лоаттадергда оаха доахаи. Уж хаддаза доакъарна Iалашде дезаргда. Цу гIулакха комплекса юхе дадача лаьттаех 150 гектара тIа культурни даьгIенаш ергья. Цо торо хулийтаргья гаьнарча участкашкара доакъар хьатIада ца кхоадича эшшача хана доахан Iалашде. ХIаьта фега арадаьхача хана цар тIа доажа а дергда.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал хьал а доацаш пятилетка диълагIа, къоастамбу шу дика чакхдаккха лаьрхIад тха участка кхаш леладераша.

**Г. АБУМУСЛИМОВ,**
**совхоза № 5 йолча участка начальник.**

---

**«...ВАЙ ЦКЪА ДИЙЦА IИЙНАДАЦ ХЬАЙБАЙ БОАХАМ АЙБАРАХ ДОЛА ДОШ... ХIАНЗ ДЕШ ДОЛА КЪАМАЬЛ ЮРТА БОАХАМА ИЗ ЛОАРХIАМЕРА ДАКЪА ХIАНЗАРЧА ИНДУСТРИАЛЬНИ ЛАРДА ТIА ОТТАДАРА, ПРОИЗВОДСТВА СПЕЦИАЛИЗАЦИИ КОНЦЕНТРАЦИИ КIОАРГЪЯРА ХЬАКЪЕХЬА ДА...»**

(Целина кардерзаяь 20 шу дизара хетаь Алма-Ате хиннача торжественни заседане вовкъеста Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара).

---

СУРТА ТIА: ишттa кхоаб ухказа Iаьсий. Т. АРЧАКОВА сурт.

## КОМПЛЕКС: ПРОДУКЦИ ДУКХАГIА, ДАРЕГIА

**В**АЙ РЕСПУБЛИКЕ хьайбай боахам промышленни ларда тIа баккхара наькъа тIа бьыварех хьалхара бараш ба автурхой. Цар вIаштIехьдаьннад хьайбай продукце единица яккхарга дIабода къахьегам а рузкъа а кIезигде, из дукхагIа яккха.

ДIадахача 1973 шера совхоза кулгалхоша, специалисташа партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хьийга къа эехьа довзар. 1972—73 шерашка хьайбаш Iангардахара хала хьалаш хиннадале а дика гIулакхаш карагIдийлар хьайбаш леладераштa. Доахан дебадир, цар продуктивность дакхийр, дукхагIа дулх, шура яьккхар. Цудухьа соахка паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъяьй.

Хьалха латтарий толам баккха торо хинай дукхагIдолча даькъе хьайбай боахам промышленни ларда тIа баккхарах. Хьайбай боахаме юкъекхувл промышленни технологи, боахама чура расчети Iилман ларда тIара къахьегами. ДукхагIа теркам тIабохийт племенной балха. Хьахургдар а лаьрхIе мара дIадахийтац рузкъа.

Къаьстта из хьадьокх соахка бIаьсти промышленни ларда тIа яьккхача совхоза № 4 йолча ферма балхо. Цхьа шу даьннад из комплекс хьалъяь. Бакъдар аьлча, хIанз а дерригa доакъош эксплуатаце дIаденнадац. ХIаьта а хIанзле гуш да комплексах мел пайда баргба. ДIадаха юрта боахама шу кхыча фермаел дикагIа чакхдаьккхар йиълагIча ферма коллективо. Паччахьалкхен пункте 611 тонн дIа а луш дукха тIеххкоачашйир шура дIаялара план.

Ишттa дика дIадоладаьд ферма хьайбаш леладераша пятилетка диълагIа, къоастамбу шу. ДIабахача биъ бетта планагIа паччахьалкхенга 1887 центнер дIаяла езача 2120 центнер дIаеннай. Биъ бетта планагIа 547 килограмм яккха езача 611 килограмм яьккхай хIара кхоабача Iаттагара. Доккхий толамаш доах комплекса Iаьсий леладераша а. Къонача хьайбашта хIара дийнахьи буси тIаккхийтар планевчул 260 грамм дукхагIа а йолаш 212 центнер дулх да.

Техниках кхетамца пайда а эцаш лакха квалификаци йолча ферма хьайбаш леладераша цхьа центнер продукци яккхарга дIадодар лохдаьд. ДIадахача Iай цхьа центнер шура яккхарга планагIа 7 сом 20 кепиг даха дезача 6 сом 69 кепиг мара дIадахийтадац, хIаьта аьхки из кхы а лохагIа хургда. Хьайбаш леладерий алапи промышленни ларда тIа хьайбай боахам лелабе баьлча денз 20 процент лакхденнад. ХIаьта шура яккхарга дIадодар 17 процент лохденнад.

КарагIдаьнна дика гIулакхаш ферма хьайбаш леладерашен специалисташен хьинаре къахьегарах хьахьина беркат да. Iилман хьалха латтача практикаи карагIдувлараш юкъе а кхузлаш кьона хьайбаш хьалкхедаро а дика аьттув балийтаб. Племенной болх лерттIа вIаштIехьбаьккхаб осеменатора Идрисова Маккас. Соахка осеменапи елга зооветеринарни бокъонаша дIамадеххара чакхдаккхарах хIара 100 Iатто 90 Iаса дип. Из совхозе эттара хьалха хинна ...ма да. Из де вIаштIехьдаьлар комплексе осеменаторски пункте хиларах. Укх шера дIабахача пхе бетта 225 Iаса даьд фермашка.

ме. Из дIадахача шера цу хана хиннача нийсдича 30 Iаса дукхагIа да.

Хьайбаш леладе керда технологи юкъейоалаяр а деттача доахана боахам промышленни ларда тIа баккхар а толамца чакхдоаккхалургдац лакха квалификаци йола хьайбаш леладераш ца хилча. Цудухьа укх шера хьайбаш леладераша курсашка дешаргда совхозе а кхычахьа дIабахийта а.

Цхьа центнер продукци яккхарга ферме дIадодар 15 процент лохденнад. Массехк балха операца ярга дIайода ха хIанз кIезигагIа и. Специализаци кIоарг а еш хIара болхлочоа ше-ший декхар тIадиллад. ХIаьта дояркаш мукъабаьнаб кхо дIадоаккхача, доакъар дуллача балхах. Из хIанз механизатораша бу, хIаьта цар а механизм йолаялийта кнопка тоIае мара езац.

Хьайбай боахама йоккха комплекс хьалъеш еррига зооветеринарни торонаш теркалъяьй. Эггара прогрессиверIа йолча хьисапе шишша короаник вIашагIъелла хьалдаьд гIирсаш, юкъе блок а йолаш. Шура шелъеча, цIенъеча блока чу гIоргья шин коровника чура шура, гаьнна дIаккхаьа ца езаш: ха а совлен къахьегам а боабергбац. Цу блока чу ГОСТ-о дIадеххача боарам тIа кхоачайнча мара приемни пункте дIахьоргьяц шура. Цу чу дIайхен шийлен хий хургда Iай. Цигга машинаца дIахьоргья шура. Цу гIулачхо торо хулийтаргьа дика шура мара паччахьалкхени дIа ца ялара. Из боахама чIоагIа пайдане долга кхетаду хьайбаш леладераша. ЦхьоалагIча класса шурий цхьан центнерах лу паччахьалкхен мах 210 сом ба, хIаьта хIанз 195 сом мара лац.

Кхы цхьакха торо хургья хьайбаш леладерий шура цIена хилийта укх шера. Iан замалахь доахан детта линейни аппарат хургья болх беш.

Хьайбай продуктивность лакхъяра боккхача лоархIаме я цхьакха фактор — шинараш лерттIа хьалкхедар, дахка дездена шинараш детта кийчдар. Из къаьстта теркалде деза промышленни комплексашка шура йоаккхаш хилча. Ферма а совхоза а специалисташа дерригa низаш оарцагIдаьхад низ бола, машинашца деттар лоалургдолаш шамараш дола доахан дукхагIа хилийтара. Ферме хIанз кхелеш симментальски фух дола 160 шинар да, 300 етт, 400 Iаса да.

Шура лучa хьайбай боахама интенсификаци еча хана шура кIезига лу хьайбаш сихагIа дIа а даьха дикагIдарацца уж хувца гIерт ферма болхлой. Хьалха санна кьона хьайбаш хилча кхы гунахьа доацаш шинар да ферме. Царга къаьстта хьож. Дахка шинар шурийна дика долга гучадаьлча къаьсттача группах дIатох.

Дахкале шамараштa, массаж ю шинараштa. Цу хана къаьстта дIа а овттадий мадезза доакъар луш кхоаб, дахкача хана тоаденна хургдолаш. ТIаккха цар Iодаь Iаьсий а онда хул. Дахка дездена бежан лаьрххIа хьалъяьча родильни отделене лоаттаду, хIаьта Iаьсий къаьсттача, сийрдача помещене да клеткашка.

Укх Iай ерригача помещенешка: 4 коровника чу, Iаьсий латтача йIовхал тергйола батареяш оттаергья.

Цу дерригача зооветеринарни гIулакхаща цхьана хьайбаш дебадара, цар продуктивность лакхъяра боккха теркам тIабохийт хьайбашта шортта гIожен мошен доакъар Iалашдара. Соахка ханнахьа йоакхо а яь 4 эзар тонн силос, 500 тонн йол, 600 тонн сенаж, 2 эзар тонн ча Iалашдир.

Дукхача шерашкарча культурни даьгIенашта лард йолла лерхI совхозе. Уж 150 гектара тIа хургья комплекса уллув дялача лаьтташ тIа. Органически минеральни удобренеш товсаш агротехника тоаярца доакъара база чIоагIъе лаьрхIад.

Доакъара база чIоагIъяра керттера дар культурай хьувкъам лакхбар, хьекхачул тIехьагIа доакъар кийчдарен лорадарен технологи телха ца а еш цох йоахка питательни веществаш ца йойтар да. Силоси сенажа йолла кийчдаь бетонни кIоагарч да ферме.

Укх шера болх бе йолалургья хьалъяь кийча латта гIожа доакъар кийчду цех. Дийнахьи буси 200 тонн доакъар кийчде йиш я цун.

Цу ферме кхомбеш дIадохийт доакъар. Масала, дIадахача шера № 3 йолча ферме продукце цхьа единица яккхарга 2,3 доакъара единица дIаяхийтар, хIаьта йиълагIча ферме — 1,6 единица. Нагахь санна ахчанца лаьрхIача йз хул кхоалагIча ферме — 13 соми 27 кепиги, йиълагIча 8 соми 42 кепиги. Ишттa лоха да продукце единица яккхарга дIадаха сага-денош а: йиълагIча — 2 сага-ди, кхоалагIча — 2,7 сага-ди.

Хьайбаш леладерий къахьегам овсаре хургболаш дика хьалаш хургда ферме укх Iай. Хьалдаь доалаш латт хьайбаш леладераштa чуIе цIа, Цу чу столови, душевой, цIе уголок, салсIа моттиг хургья.

Комплекса чуйоагIеча помещенешка йIовхал луш коллхургья.

Хьайбай боахам промышленни ларда тIа баларца ферма коллективо шура дукхагIа йоаккхургхилар гуш ю. ЦхьабакъIа, карагIдуларех кхоачамбаь Iе йиш яц, хIанз аьлча пайда эцанза кхы а дукха торонаш я.

**Т. АРЧАКОВ,**
**спецкор.**

СУРТА ТIА: йоаца гу хьайба й боахама керда комплекс. Т. АРЧАКОВА сурт.

## ЯХЬА НИЗ

**П**ЯТИЛЕТКА диълагIа, къоастамбу шу дика дIадоладаьд тха хьайбаш леладераша. Укх шера дIабахача биъ бетта дуккха тIеххкоачашъяьй шура яккхара, Iаьсий кхедара планаш. ХIанз хьайбаш леладераштa хьалхашка декхар латт социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржаеш доахан дебадара хьайбай продуктивность лаккхъяра хьакъехьа. Яхьах дикагIа беркат даргдолаш дукха болх бу совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Ферме каст-каста араювл «Къахьегама листок» Массанена гургдолча хьалтеха доалл хIара доярка мел шура яьккхай, цунах цунна доагIар дIаязду доска. ХIаране тIаийца социалистически декхараш да, шоайла яхь лелаераша договораш оттадаьд.

Социалистически яхь шерагIа йоаржаяра боккха аьттув болаш да наьха къахьегамцара безам совбаккхар. Уж хьелаш долаш да: хьайбаш леладеча хьалхара моттиг яьккхача дояркана 15 сом, шоллагIа — 10 сом, кхоалагIа — 5 сом дала оттадаьд. Iан замалахь ше леладеча группагара базнсин хьоанал йолаш шура яккхара бетта план кхоачашъяьча дояркана 38 кепиг мара килограммах ца доаккхаш 10 килограммаш шекари 15 соми лу. Ишттa совгIата ахча тел планови хьоккамаш даьхача бежа Iушта, Iаьсий леладераштa.

Ер шу доладеннача хьалхарча деношка деиз ферме хьалха латташ хьайоагIа биъ бетта планагIа шай группагара 9846 килограмм йоагIача 12359 килограмм шура яьккха Н. Хидигова. Дийцахьа буси планагIа доагIачул шозза дукхагIа дулх тIаккхет Бисаева Белитас, Чикуева Зиналус леладеча Iаьсашта.

Пятилетка къоастамбу ер шу хьайбай продукташ дукхагIа яхара мел лоархIаме да кхетадеш ба тха хьайбаш леладераш. Цул совгIа комплекса юхейиса аргIа а болх бе йолалургья укх Iай. Цунна кийчо еш ба тха дояркаш. Машинашца доахан детта даларца цхьаьцца халонаш нийслургья. Царех ца а къахкаш машинашца доахан деттилга карадерзаде уйла я тха.

Укх шера айса леладеча доахах хIаранегара планагIа 1850 килограмм яккха езаш я со. Социалистически декхарех 2000 килограмм яккха лаьрхIад хIара доярка. Са договора тIа 2500 килограмм латт. Из декхар кхоачашде сай низ кхоачаргба аьнна хет сона.

**Д. КАДЫРОВА,**
**совхоза хьалха латта доярка.**

## ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

# Халкъа Кореера керда гIирсаш

1974 шу керда гIирсаш хьалду шу да, аьнна хьакхайкадаьча Корейски Халкъа-Демократически Республика газеташа хIара денна хоамаш ду керда предприятеш хьалъярах, болх беш яршта реконструкци ярахи шеръярахи. ЛоархIамеча объекташта юкъе Чхончжинера Ким Чака цIерагIча металлургически завода керда цехаш я. Советски Союзера кхухь укхазл кердагIа йола комплексни оборудовани, хIаьта гIирсаш хьалдеш латтача моттигашка корейски болхлошцеи техникашцеи цхьана болх беш ба дуккха советски специалисташ. Керда цехаш болх бе йолаелча, шозза хIана хилац аьнна боккхагIа хургба завода низ.

Еза йоккхача индустре предприятешта нийсса сихача темпаца хьалъеш латт яйгача промышленноста заводаш а. Дукха ха йоаццаш газеташа хоам бир Саривоне йоккха текстильни фабрика болх бе йолаяийтарах. Из кердагIча оборудованеца кийчъяьн натуральнии искусственнии хьоасах даьча кIадай 40 тайпа арахеца лаьрхIан я. Кога гIирс а итташ кхыйола хIамаш а хьае йиш я цIеций чакхйоахача кердача пхеньянски завода бедалах.

ЧIоаггIа уйла тIайохийт кхачан промышленноста предприятеш хьалъяра. Эггара хьалхара продукци еннай Пхеньянерчеи Пукчанерчеи кердача кондитерски фабрикаша. Цхьан дийнахьа минеральни хин 400 эзар шуша арахеца низ болаш я столице хьалъяь КНДР-е цу тайпара духхьашхаря специализированни завод. Дарбанна чIоаггIа дика да яхаш дувцача Кансо яхача моттигерча минеральни хьасташ тIа хьалъяь я из.

Цу цхьан ханна шерра хьалдеш латт чуIе цIенош, толаме кхоачашъеш я хIара шера городашка 100 эзарщ юрташка 150-200 эзари квартира хьалъе аьнна ТПК V съездо яь решенеш. Укх шера цу гIулакхаш-та шу хьалхагIарчул 1,8 -зза дуккхагIа ахча хьожадаьд

КНДР-ера хIара гIишло — дерригача халкъа гIулакх да. Цудухьа цхьанне а тамаш яц ударни объекташка болхлоел совгIа къахьегаш доброволь-наш а хиларах — цIен ноаной, студенташ, школьникаш.

Пхеньян.

Ф. ЛЕСКОВ,
АПН соб. корр.

# «ДОГ ДЕЛАДЕШ ЙОАЦА КХОАНЕ»

Керте гIолла даь цу тайпара йоазув а долаш я США доалерча гIозарий «Уолл-стрит джорнэл» яхача низ болча газета тIа дукха ха йоаццаш кепатеха эраяьннай комментатора Стэнли Слома статья. Автора дувц, американски экономикера инфляционни явленеш маьхаш вIаштIехьдалара процессана Iаткъаш хиларах. Предгринимателашеи торговцашеи, белгалдоаккх цо, шоай пайдаш эша па долийташ лоаттаду хIамаш ийерий чотах. Наха дуккхагIа эшача товарий оптовии розничнии маьхаш IотIа а детташ, монополеша цу цхьан ханна лохъю цар дикали ассортиментi Юхакъовлалургдоацаш IотIадетталуш латта маьхаш лакхна далийта цIерташ правительства леладаьча гIулакхех хIама хилaнзар.

Цхьадолча даькъе лоац а яь кепатохаш йола С. Слома статья еша могаяь арайоакх АПН-о.

САГОТОНАШ дукха ловча американски эцархочоа вIаькха а наьха санна хIама техар инфляце. Розничии маьхаш тIа-тIа сихагIа лакхлуш латт, хIаьта гурахьа наьха сапва IотIакхета мегаш а да. СатотагIа эшача товарий маьхаш хIанз юкъера лаьрхIача шу хьалхагIа хиннарел 5—7 процент лакхагIа да. ХIаьта дIахорча перспективаех лаьца аьлча, хIанз маьхашта тIера тIахьожам юхабаьккхачул тIехьагIа, тикай дай товарашта шоаш заказ деча хана дуккха а лакхагIа йолча закупочни расценкаегIа мах баланза ца боалаш хул счетех. Маьхаш цу тайпара лакхдеш хиларо бухсоццача кхаьчача эцархочун кисана хIама тох дохкаш бараша розничии маьхаш IотIадетташ хиларах.

ХIанз наьха санна тIакхетаргдола маьхаш барзкъашта хургда. Промтовараш дохкаш йолча къаман фирмаех цхьанне гуйранарча маьхех йолча, цун тикай сета лаьрхIача прейскуранто укх тайпара сурт гойт. Эггара дарегIа йола маIача наьха костюмаш (хIанз 135 доллар доакх цупах) 13 процент езлургья, кхалнаьха спортивни курткилг — 20 процент, хIаьта маIача наьхеи кхалнаьхеи джинсеш — 43 процент. Дуккха дезагIа хургда берий барзкъаш а.

Кхетадеш да, маьхаш иттта лакхлуш хилча, уж дуккхагIа хоатташ хургда яха къамаьл вIалла юкъедаккха а хьашт доацилга. Кхыча бесса хилар кхерам болаш да гIулакх, вешта аьлча торговле объем зIамигалургья, хьабе болх боацаш вах бисарон хIанз а латташ йолча энергетически кризисон торговли халача хьал тIа оттаергья, цудухьа товараш хоаттараш дIахо кIезиг а бергба. Шоай пайдаш эша ца далийтар духьа эггара хьалха маьхаш кхы а дукхагIа лакхде лерхI товараш дохкараша. «Эцархой юхаозабенна ба, — ладкъаш ва «Стикс, Бэр энд Фуллер» яхача Сент-Лусерча торгови фирма правлене председатель Д. Бэр. — КIезагача ассортиментагIа дола товараш — дикагIа эцаргйола размераши фасонаши, торгови сете доагIаргдоацилга ховш дола товараш да оаха ийдераш». «Ю. С. Шу корпорейшн» яхача йоккхача кога гIирсий фирма правлене председатела Ф. Барнека белгалдоаккх, укх бIаьсти фирмо тикашкара кога гIирса ийца заказаш соахка цу ханна хиннарашца нийсача 15 процент кIезигденна хилар. Цунна хетачох, торговле объем ишттал кIезигьялар клиентий «экономически тешам бовр» бахьан долаш да. ХIаьта гурахьа кхы а вогIа хургда. Цхьа бахьан доацаш дац ишта хетар. Эцархоша шоаш а дувц цу хьакъехьа. Цар хьайоах товарий маьхаш тIадеттадаларан ассортимент телхаран шоаш раьза боацилга.

(АПН).

Ливийски Iарбий Республика правительства чIоагIа уйла тIайохийт образовани дегIайоалаяра.

Мехка шерра-шера дуккхагIа хул школьникаши студенташи. Триполеи Бенгазеи университеташка кийчбу республикана Iалаьмате чIоагIа эшаш бола специалисташ.

СУРТА ТIА: Триполерча университета студенткаш. Дешача кагирхошта юкъе тIа-тIа дуккхагIа хул кхалнах, хьинаре дакъа лоац цар мехка общественни вахаре.

М. МИХАЙЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

## ФЕ ХИЛА

«Машин сакъердам бац, дIа-юха вахa тIулакх хилча лелаш йола оттхал я», Цудухьа из дика доазаши кхетадеши хила беза из лелараш. Цхьабакъда дукха ба цун ко бе а делла шоаш Iоховшача хана цунах кхерам боалий па ховш бола вах. Цу наха сакъердам хет машенах.

Шуй машинй чу шийна бовзаш бола мехкарий чу а хсешабь, бийса ихханна уж хехкаш лийнава цхьаннахьа а балха воаца Сурхотlара Т. Аушев.

ЧуьйгIа кожани дог тIоздаьнна, елаш-ловзаш хиннай, цудухьа наькъага хьежа, мелагIча хьалашка а кхоачашьянза аргIоацаш йола наькъагIа лелара правилаш теркалъе мукъа хиннавац Аушев.

Кхы иштта мара хьисап доацаш хиларах зулам даьлар. Иштта машин хехкаш лелаш БурокIал кхоачача метте, харцахьа леста машин нийсъе ца а кхувш, тIакIалтIа кхессай Аушева. Цунна улувъьгIа йоI цигга йийнай. Из авари ше ма йингге а водитель ведда дIаваха хиннав, цхьабакъда дукха ха ялалехьа хьа а леха, из лаьца чувеллав. хIаьта наьтта судага гIолла шийна доагIаш дола тIазар хьоргда цо.

Хьисап доацаш шийх бIубенна хиларах авари яьй С. Хачукаева а. Орехово яхача юртара воагIаш машин юхакъовла ца а мегаш гаьна тIатехай цо из. хIаьта цунна хинна кхалсаг чIоаггIа лозаяьй.

Воагаваь йоккха чов а йолаш Наурски больнице улл грузовика шофер В. Дроник. Цо а иштта наькъагIа лелара правилаш теркал ца а еш тIакIалтIакхессай машин, цIи а яьнна из яьгай.

Доккха зулам хиннад Надтеречни районе. Укхаза бекхе дар тIехдаькка менна малар да. Менна хилараx трактор лаллар кхераме дац аьнна хийттад Надтеречни водхоза трактористa М. Темеркаевна. Цу наькъа авари а яь из веннав. Цхьабакъда дийна висаваларе, иззаморг кхы де мегаргдоацилга хай, на хургдар цунна. Из дIаваьннав. ХIаьта машина ко бе долаш мел волчоа ховда из!

НаькагIа лелара правилаш чIоаггIа толхаяр бахьан долаш, ираза саг ца леш, йоккха авари яр 1 июне таксомоторни парка водителашаьр. ХIанзалца кхыча автомобилашца нийслора цар авареш, шоайла нагахьа хилацар. ХIанз авари яьча хана цар цецбаьххабар из бIаргайна шофераш а госавтоинспекце болхлой а.

НаькъагIа болхача хана машинашта юкъе хила йоагIача боараме юкъ юкъе ца йитарах, терко йоацаш хиларах «Газ-24» яхача кхаь автомобило авари яьй. Из авари яьрий цIераш ераш я: У. Мумаев, М. Янгульбаев, Х. Апаев.

Укх дIадахача кIиргIа ерригаш а 43 авари яьй. Цига оиь саг ийнав, 27 сага човнаш яьй. Иштта да наькъагIа лелара правилаш теркал ца ярах хур.

А. ЧЕБУШЕВ.

## Тахани кхоанеи хургда

**8-ча ИЮНЕ**

**В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец.** 9.30. Грознерча пролетариата революционни тIемей сийлен моттигашка хьажа гIолга. 11.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 14.30. Берий Iуйре, 13.00. «Снйг» яха клуб. «ГIажа кIорнг». «Пхьагилги цогилги» яха самодеятельни тениги театра спектаклаш, 16.00. Кирова цIерагIча поселке бахача наьха цIейна хетадаь художественни самодеятельноста коллектива концерт. 18.00. 12-ча треста общежити. Харжархошта «Сай халкъа хетаяй аз лира» яха А. С. Пушкин ваь 175 шу дизара хетаяь иллей сайре. 19.00. Къонача харжархошта халкъа драматически театра «Сарахьа болх баьлча» яха спектакль. 19.15. Болх бу шоэлагIа гойтача фильмай кинотеатро.

**С. М. Кирова цIерагIа парк.** 10.00. Волейболахи баскетболахи ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. «Сказочники» яхача вокально-инструментальни оркестра концерт. 18.00. Кинолекторий. «Доацача хIамаех тешийта хьадалар» яха лекци. 19.30. «Ха, еза хьай край, хьай город» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Халхархой сайре. Лов «Сказочники» яха ансамбль.

**9-ча ИЮНЕ**

**В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец.** 11.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 17.00. Крымерча театра артисташца вIашагIкхетар. 18.00. № 24 йола хоржамий участок. «СССР дунен халкъашта юкъера лоаттам» яха лекци. «Интеграл» яхача эстрадни ансамбла концерт. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Лов «Интер» яха ансамбль.

**С. М. Кирова цIерагIа парк.** 10.00. Волейболахи баскетболахи ловзара яхьаш. 14.00. Парашютаца чуккоссалулга. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.30. Баьццара театр. ХIамаш тегача объединене художественни самодеятельноста коллектива концерт. 18.00. Кинолектори. «Советски хоржамий система — дунен тIа эггара демократическаегIаьр» яха лекци. 19.30. «Ха, йовза хьай край, хьай город» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий сайре. Лов «Сказочники» яха ансамбль.

**«Красный молот» завода культура ЦIа.** 17.00. Хоржамашта накъа. Деловой, Моздокски, Краснознаменни, Коммунистически улицай цIей. Программаца да: «Красный молот» завода директора Г. К. Веденкос, къахьегама ветеранаша, балха хьалха латтараша къамаьлаш делга, спортивни ловзараш, филармоне артистий концерт, документальни фильмаш, книжкай базар.



# КЕРТТЕРА ДЕКХАР

СОВЕТСКИ халкъа хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI да баха нах хозача, дикача барзкъашца, кога гIирсаца, вахар ходдеш йолча кхыча хIамашца кхоачамболлаш Iалашбар. Из боккха лоархIам бола декхар кхоачашде тIахьийха я вай мехка яйга промышленность.

Арахецача валови продукцега диллача керттерча фондай I сомагIа яйгача промышленноста луш бола пайда энергетика беча пайдал 20-зза, Iаьржача металлурге беча пайдал 7-зза, машиностроене беча пайдал 3-зза дукхагIа хул.

ТIеххьарча шерашка вай мехка дукха мероприятеш чакхъяьхай яйгача промышленноста мощность дегIайоалаяра, кердача хIанзарча оборудованеца из Iалашъяра. ТIеххьарча ворхI шера керттера производственни фондаш шозза дукхагIа хиннай. ИйслагIча пятилетка хьалхарча шин шера яйгача промышленностага дIадахнийтад 2,3 миллиард сом, балха юкъейоалаяьй 197 йоккха фабрикеи комбинати.

Грозненски швейни объединене арахец тайп - тайпара изделеш. Арахецача хIамашка хьежжа хIара филиала, цеха специализаци яьй швейни объединене. Иштта специализаци яр бахьан долаш вIаштIехьдаьннад керда техника, лакха овсарле йола технологи шерра производствана юкъеяхьа, пайда совбаккха, къахьегама овсарле лакхъе.

Подготовительни цеха механизаци ярах вIаштIехьдаьннад кулг-кара беш бола болх 64 процентагара 36 процентага кхаччалца кIезигбе, кхычахьа балха отта йиш йолаш 7 саг мукъаваккха, къахьегама овсарле 22 процентага кхаччалца лакхъе.

Экспериментальни цеха комплесии механизаци яьй. Цигача «ИЛ»-еи «ЭМРТ»-еи яха электронни машинаш оттаяьй, № 1 йолча цехах комплексно-механизированни предприяте яьй. Цу гIулакхо 78,8 эзар сом пайда баьб.

Производствана юкъейоалаяьй кIада хачеш еш йола механизаци яь поток. Цу мероприятех 55,5 эзар сом пайда баьннаб, 111 процент къахьегама овсарле лакхъеннай, хIара сменагIа 99 хачи дукхагIа арахец, 34 саг балха тIара мукъавалийтав.

Иштта производствана юкъейихьай чIоагIа механизаци яь йола маIача наьха кIада кочамаш еш йола поток. Цунах а боккха пайда хиннаб.

ДIадахача, 1973 шера керда техника, технологи, оборудовани производствана юкъехьош чакхъяьхача мероприятеех баьнна пайда 557,1 эзар сом ба.

Керда техника, технологи производствана юкъеяхьар, балха процессашта механизаци яр, оборудовани кердаяккхар, производство вIаштIехьйоаккхилга тоадар бахьан долаш, кхыйола организационно-технически мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш 1973 шера производственни декхараш кхоачашде а, арахецаш йола изделеш кердаяха а, 1972 шераца нийсдича технико-экономически хьокхамаш лакхде а вIаштIехьдаьлар предприяте.

ДIадахача шера продукци маьхал яккхара план 103,7 процент кхоачашъе, къахьегама овсарле лакхъе вIаштIехьлаьлар швейни объединене коллектива.

Соахка предприятеш арахийцар 224 тайпара кердача моделий изделеш. Царех 8-ена паччахьалкхен "Дикала знак хьожайир, хIаьта кхы а 8 тайпара баракъаш паччахьалкхен Дикала Знак яла аьнна кийчдеш да.

Шоай цIей—яйгача промышленноста болхлой Ди дикача толамашца дезду швейни объединене болхлоша. Укх шера пхе бетта планагIа 10 миллионни 760 эзари сома продукци маьхал яккха езача 11 миллиони 219 эзари сома маьхал яьккхай.

Уж толамаш доахаш къаьстта белгалъяьннай Н. П. Бондаренкос кулгалдеш йола бригада коллектив, Л. И. Печенюка, П. А Николенкос кулгалдеш йола бригадаш.

А. БАБАДЖАНОВ,
Грозненски швейни объединене генеральни директор.

# ШОЛЛАГIЧА АХ ШЕРА ЧОТАХ

Гудермесски районе чIоагIа хоатташ я Качаров Эдуард Сергеевич керте латтача Новогрозненски хIамаш тегача цеха болхлоша кийчъю кхалнаьхеи берийи кочамаш. Уж дуккхагIеи дикагIеи хилийтара шерра социалистически яхь йоаржаяьй цеха коллективо. Барзкъаш тегареи уж маьхала йахареи пхе бетта план 113,1 процент кхоачашъяьй цо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа тийтад 20471 барзкъа.

Уж толамаш кхы тIа а лакхдеш къахьегаш я из СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денна сийленца накъаяхара. Июнь бетта кхоалагIча декадя чотах къахьегаш я из. 16-ча июнага кхачалехьа ах шера план кхоачашъе лерхI цо.

Укх деношка башха-дика толамаш доахаш я Смирнова Александра Михайловнаи Габачева Галина Леонидовнаи керте латта хIамаш тегарий бригадаш. Сменни нормаш 120—125 процент кхоачашъю цар. ХIанз шоллагIча ах шера календарагIа къахьегаш ба шаккхе бригада хIамаш тегараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача дезача цIейна дика накъайоагIа Грозненски швейно - производственни объединене шоллагIча цеха хIамаш тега коллектив. Пхе бетта план дикка тIеххоачашъяьй цо, продукци дикеи тIехдикеи мара арахецац. Укх шера цеха коллективо тегача бедеша даха ха йоацача берий кочамашта паччахьалкхен дикала Знак еннай.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига хIамаш тегараш, коммунистически къахьегама ударникаш И. М. Горбачева, А. Н. Ерункова, Ю. Р. Свинцова, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хIамаш тегараш И. Горбачева, А. Ерункова, Ю. Свинцова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

# Къонача коллектива гIулакхаш

Цхьа шун ах шун хьалха тхо долча болх бе йолаеннай трикотажни, вязальни шин цех. ХIанз укхаза къахьегаш ва 70 саг. Юххьанца цхьаккха балха говзал ца хиннача болхлоех хIанз производственникаш хиннаб Тха предприяте арахецаш йола продукци: кхалнаьха кофточкаш, джемпераш, маIача наьха кочамаш бахача наха чIоагIа хоатташ а дIаийеш а я

ДIадахача шера дика хьокхамаш даьхад коллективо. Товарни продукци арахецара план 102 процент кхоачашъяьй Хьинар айдаь къахьегаш я коллектив укх шера а. Шу доладелча гIоне хIара бетта производственни план 110 процент кхоачашъеш хьадоагIа тхо.

Уж толамаш дахара чIоагIа новкъостал ду шерра яьржача социалистически яхьо. Дика болх беш хьайоагIа вязальни цехе балха йола Акимова Лейла, Аушева Лида. Сапралиева Марем шин станока тIа гIулакх деш я Хала дале а, дика кайоал цун цу гIулакхах. Цу производстве хьалха латташ болча болхлоша шоай производственни декхараш массаза а 120—125 процент кхоачашлу. Царна кулгалдеш я йоккха балха опыт йола Аушева АсмаI.

Цу дикагIболча болхлоея тIехьабусаш бац швея - мотористкаш Берсанова Лида, Албогачиева Тома, Албогачиева Лиля. Цар хьадеш дола барзкъа тIехдика мара хилац.

ДIадахача шера «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха сийлен значокаш еннай тха цехий дуккхача болхлошта.

ХIанз тха цехашка 25 станок мара яц. Цхьабакъда, кхо шу далале 1000 саг балха а волаш йоккха предприяти хургья цох.

Помещени готта хиларах шин сменагIа болх беш да тхо. Дале а производственни хьокхамаш дика да. Из тха дикагIболча производственникий толам ба.

Б. ЖВИТИАШВИЛИ,
Назрановски района «Экажевский» промкомбината трикотажни цеха мастер.

## ПИОНЕРИЙ ЦIЕН ЦIЕЙ

Укх деношка Октябрьски районерча пионерий Щено дездир ший 25 шу дизар. Кирова цIерагIча культура ЦIагIа цIей дездеча гулбеннабар районера дукха пионераш, дешархой, цар дайноаной.

Къамаьл даьча пионерий Цlен директора дийцар берий кхуврча историех, пионерий цIа хьалдеш дакъа лаьцарех, цун балха ветеранех, таханарча вахарах.

Пионерий Щен таханарча балхах дувца дукха дар. Къонабарашца кхетама болх беш 14 кружок я укхаза. «Говза кулгаш» яхача кружока кулгалдеш ва Василий Михайлович Черепанов. Геттара дика болх бу баяниста Николай Андреевич Варнавске кулгалдеча вокальни кружоко. Пайдане болх бу интернациональни доттагIала клуба, цIеча лер йоахарий кружока доакъашхоша.

ЦIей чакхдоалаш художественни самодеятельноста доакъашхоша концерт оттадир.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

# УЖ ЦIАККХА БИЦЛУРГБАЦ

1975 шера вай мехко, ерригача прогрессивни адамлено дездергда сийлахь цIей—германски фашизмал вай котдаьнна 30 шу дизар.

Мехкдаьтта промышленноста лоархIаме дакъа хиларах тарра чIоагIа вай край дIалаца гIерташ хиннав моастагIа. Цунна дола тешал да МагIалбик бахьан хинна доккхий тIемаш, Наурски, Надтеречни районашка фронт хилар, Грознерча мехкдаьтта промыслашта бомбаш еттар.

Вай республике хиннача тIемашка шоай дегIамаш Iодехкад вай сийлахь - йоккхача Даьхен тайп - тайпарча къамий викалаша. ТIемахой турпале гIулакхаш белгалдаьхад обелискаш, чурташ оттадарца, мемориальни Iоакъаш яккхарца. Эзараш пионераш, комсомольцаш ба Сийлахь-боккхача Даьхен тIема керда турпалаш, царца ювзаенна исторически моттигаш лохаш.

Вай мохк фашизмал котбаьнна 30 шу диаара цIей гаргакхачарца дешархошта, бахача наха юкъе шерра дувца деза граждански а Даьхен а тIемашка байначар памятникий Iалаьмате боккхача историко-революционни лоархIамах.

ХIанз дукха ха йоацаш хьежача гучадаьлар республикерча дуккхагIча районашка исторически памятникашта лерттIа Iунал делга, кхувш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам балара царех пайда эцилга. Къаьстта дика леладу памятникаш Сунженски, Малгобекски, Назрановски, кхыйолча районашка. Укхаза хан-ханахьа тоаду памятникаш, массе а хана керда зизаш хул памятникаш долча. Уж еза исторически моттигаш йолча каст-каста хул октябрятай, пионерий, комсомольций мугIарашка дешархой чуэцара хетаяь сбораш. Масала, МагIалбике традици а хинна дIаэттад маьре йодача йоIон саг йоалаеча зIамсагои памятникаш долча а бахе зизаш дохкилга.

Орджоникидзевски станица юккъе я граждански а Сийлахь-боккхача Даьхен а тIемашка байнача турпалашта хетаяь мемориал Памятника оагIонашка хьалъоттаяь я турпалий цIераш тIаязъяь кхеран Iоакъаш. Цу юккъе йоагаш я цIаккха йоврг1оацаш дотаяь сийлен цIи.

Наьсарерча крепоста пена юхе да дуккхабараш цхьана дIабехка массехк каш, царех цаI Советски Союза Турпала а долаш. Укхаза цхьа обелиск я. Ала доагIа кашамашта лерттIа Iунал деш, дика леладеш хилар. ХIаьта а бакъахьа хургдар моттигерча Iаьдалаша уж деррига кашамаш вIашагIа а теха доккха цхьа памятник оттадича. ДикагIа гургдолаш гонахьа карт а яь из моттиг тоайича.

Бакъда хIанз а кашамий, чуртний лоархIам боккъонца кхета ца беш моттигаш я. ДоаггIача тайпара Iунал дац памятникашта Урус - Мартановски, Ачхой - Мартановски, Надтеречни районашка. Масала, Iалха-юртарча школа юххе я граждански тIема шерашка цу юрта хиннача боккхача тIем тIа байнача турпалашта оттаяь обелиск. Цу тIем тIа Советски Iаьдал бахьан 800 саго шоай дегIамаш Iодехкад укхаза. Из деррига боккъонца гойташ дац укхаза оттадаь чурт. Ше-м сел зIамига дац из, хIаьта а талмаста яьча карто бIаргадайтац из. Цу карта егIа ниI я Iоежа уллаш. Тайп-тайпара йоазонаш да обелиска пенаш тIа яздаь. Гонахьа яда щушай а кхыча пхьегIий а Iоакъингаш. Юртара школа пхийтта метр мара цунна гаьна еце а, кагирхошта патриотически кхетам балара укхаза деш цхьаккха хIама дац.

Ачхой - Мартана районерча культура Щенна тIеххьашка да Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа байначарна дегIа чурт. Цунна дIатIа вохалац цхьа бахьан йоачан хилча. Ийрчадаьнна, дуккхача моттигашка лийлха да из чурт. Хеталу цхьанче а цунца гIулакх доацаш, тесса из дитача санна. ХIаьта укхаза дIабехка боахкараш-м вай таханара ираза, сийрда вахар бахьан шоай сиcнош дIаденна нах ма бий.

ЙоаггIача тайпара памятникий йоакхо еш яц Надтеречни районера организацеш, къаьстта культура отдел Дуккха памятникаш да укхаза лерттIа гIулакх ца деш

ДоаггIача тайпара кашамашта доал делга лоархIаме хилар дувца эшаш дац. Вай массаза а декхарийла да сийлахь-доккхача советски халкъа ираз бахьан шоай вахар дIаденнарашта хьалхашка. ХIаране сийлахьа декхар да уж лоархIаш, цIаккха уж бицца беш хилар.

М. АЗИЕВ,
памятникаш лорадара Ерригроссийски общества Нохч - ГIалгIай отделене президиума член.

## ШАХМАТАШ

Укх шера Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университете болх бе йолаеннай шахматни секци. Студентехи преподавателехи ткъо совгIа шахматист ва цунна чувоагIаш.

Секце балха юкъе хьнаре дакъа лоац истфака студента Хадисов Iумара, физматерча Пейзулаева, биологически факультетерча Г. Постояси, Л. Абрамоваси. Чакхъяьккхача тренировочни турниро кIоаргагIа йовзийтар шахматий теори. ХIаьта студенташа Г. Костоина, Ю. Полонкоева, А. Вербицке шоай спортивни разряд лакхйир.

* * *

Октябрьски района пионерий Щен бераша дешара шу чакхдалара хьакъехьа шоаш болча хьоашалгIа бийхар Старопромысловски района №№ 45, 54 йолча юкъерча школай къона шахматисташ. Дунен халкъашта юкъерча шахматни турнире эггара хьалха котало яьккхача Андерсен Адольфах йолча лекцега ладийгIар дешархоша, хIаьта цул тIехьагIа 1862 шера по Дюфренеца ловзаь «Цlаккха къалургйоацар» аьнна цIи йолча исторически партега а хьежар.

ВIашагIкхетар чакхдоалаш итт доска тIа доттагIала матч чакхъяьккхар къонача шахматисташа. Цига счет 11:9 йолаш котало яьккхар Старопромысловски района дешархоша (кулгалхо А. Дергоусов).

В. ЖУКОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

# ТЕЛЕВИДЕНИ

**8 июнь**
**I ПРОГРАММА**

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Бераштa бола фаьлг. 10.00 — Босбола телевидени. Художника мастерске. СССР-а халкъа художник Ромадин. 10.30 — Телевизорашка хьожарий письмойх йола музыкальни программа. 11.00 — Дай-новной, шоана. 11.30 — Музыкальни календарь. 12.00 — Бераштa дола фильм. «Майра прогульщик» яха художественни фильм. 13.10 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 13.50 — «УнахцIено». Iилман-популярни программа. 14.10 — Москвал концертни залашка гIолла. 14.55 — Экономически вIашн новкъостал дара Совета 25 шу дизарга. 15.25 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 15.55 — Босбола телевидени. Со а са лоалахой а яхача телевизионни художественни фильма премьера. 17.00 — Гуш дар—теша хала дар. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Советски иллей концерт. 18.50 — Босбола телевидени. «Советий мехка бераш». «Миллион таланташ» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.25 — Саг йоагIа моттиг саг йоагIа моттиг санна яр» яхача телевизионни спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эстрадни концерт. 23.00 — Хи чу чуккхувсабаларах йола СССР кубок. Волгоградера передача. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

**II ПРОГРАММА**

17.00 — «Буржуазни демократе Iоткъама «кIалха» яха киноперед ача. 17.30 — «Кагирхошта вайцига массапахьа никъ ба». 18.10 — «ДоттагIал» яха киножурнал.

**9 июнь**
**I ПРОГРАММА**

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Бераштa йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Босбола телевидени. Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — «Музыкальни киоск». 11.30 — Босбола телевидени. Тахан яйгача промышленноста болхлой Ди да. СССР-а яйгача промышленноста министра Тарасова выступлени. 11.45 — Босбола телевидени. Яйгача промышленноста болхлой заявках дола концерт. 12.15 — СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дара накъаддахар. 12.30 — Босбола телевидени. «Юртара сахьат». 12.30— Босбола телевидени. «Салтан паччахьах бола фаьлг» яха художественни фильм. 14.50 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 15.20 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 15.50 — Босбола телевидени. «Цунна тIабола халкъа никъ массаза болаш хургба». Михайловское яхача юртара поэзе Ерригсоюзни Пушкински 8-ча дезача ден хьакъехьа. 17.10 — Цирке. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Киноникъбархой клуб. 19.15 — Юниораштa юкъера боксах йола Европа чемпионат. Киевера передача. 19.55 — Босбола телевидени. СССР-а халкъа артистка Улановас СССР-а Доккхача театре творчески болх бу 30 шу дизара хетаяь сайре. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. СССР-а халкъа артистка Улановас СССР-а Доккхача театре творчески болх бу 30 шу дизара хетаяь сайре дIахояхьар. Пистеяльча, кердадараш, передачай программа.

**II ПРОГРАММА**

16.00 — «Зорька» (гIалгIай меттала). 16.30—«Правительства член» яха художественни фильм. 18.10 — Къона ленинец.

(гIалгIай меттала). 14.30 — «Общественни порядка ха тIа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.50 — Ашараш. 18.30 — Иллеца дотта, гIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

# РАДИО

**8 июнь**

5.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаши хаотта, мя. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — Михалковах дола дош. Поазанхочун Чахкиев СаIида выступлени (гIалгIай меттала). 13.20 — Самодеятельни иллиалархойи музыканташи (гIалгIай меттала). 14.00 — «Ше сийгаш» (гIалгIай меттала). 14.15— ДIаяхача замах юхеднсачи дийна воча гIулакхашта моттиг яц. Гудермесски горисполкома председатела Исмаилова выступлени (нохчий меттала). 14.30 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала). 15.15 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал.

**9 июнь**

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Юртбоахама знаней радиошкола (нохчий меттала). 8.25 — Шоана дукхаеза ашараш. 13.00 — Яйгача промышленноста болхлошта дола концерт (нохчий меттала). 13.40 — «Тирка талгIеш» яха литературни передача. 14.00 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала). 14.20 — Советски Эскара бIухой заявках дола концерт (гIалгIай меттала). 15.15 — Халкъа долча беркатa. Яйгача промышленноста болхлой Денна хетаяь передача (эрсий меттала). 15.30 — Яйгача промышленноста болхлошта дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — Школьни глобус (эрсий меттала). 16.15 — Хоржамашта накъадолхаш. Яйгача промышленноста болхлой Денна хетаяь передача

## ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хуэпалуш морхаш а йолаш, йоачан а йолцаш малхбоалехьара секунде 8—4 метр чIоагIа мух а хьекхаш хи хила а фегара температура республике гIолла 19—23. Грозне 21—23 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кхолнеи ломмеи хуэпалуш морхаш а йолаш, ловзама йоачан а йолцаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 10—15, деношка 22—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСIАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет араяла шинара, еро, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.